ޒަކާތުގެ ޙުކުމްތައް

ތަރުޖަމާ: މުޙައްމަދު ނައުޝީދު

މި ފޮތަކީ ކުވައިތުގެ ޒަކާތުހައުސްގެ ޝަރުޢީ ކަންސަލްޓަންޓާ ބޯޑު އިދާރާއިން ލިޔެ ނެރެފައިވާ
أحكام الزكاة މި ފޮތުގެ އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާއިން ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ފޮތެކެވެ.

25 ޑިސެމްބަރ 2024

ފުރަތަމަ ފަޞްލު : ޒަކާތުގެ ތަޢާރުފު

ޢަރަބި ބަހުގައި "الزكاة" ގެ މާނަ :

ޢަރަބި ބަހުގައި "الزكاة" އާ ބުނެވޭ ބަހުގެ މާނައަކީ ބަރަކާތް، ޠާހިރު، ހެދިބޮޑުވުން، އިސްލާހުވާ މިމާނަތަކެވެ.

މިހާ ދިމާއަށް "زكي" އާ ބުނެ ގޮވާލެވިއްޖެނަމަ، އޭގެ މާނައަކީ އޭނާ އަޅެ މާތް ތަޤުވާވެރި މީހެކެވެ. "ޒަކާތް" ގަސްގަހާގެހި ހެދިބޮޑުވުން ސިފަކުރުމަށް ވެސް ބޭނުން ކުރެއެވެ، ހަމަ އެފަދައިން ޠާހިރު މާނައިގައި ވެސް ބޭނުން ކުރެއެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޒަކާތުގެ މާނަ :

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޒަކާތުގެ މާނައަކީ، މާތް الله سبحانه وتعالى ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ޒަކާތް ލިބުމަށް ބައެއް ފަގީރުންގެ ޙައްޤުގައި ކަނޑައެޅުއްވައި އަންގަވާފައިވާ މިންވަރަށް ދިނުމަށް، މުދަލުން ނެގޭ ހިއްސާ މިންވަރުކަމެވެ.

ހަމަ އެހެންމެ، ކަނޑައެޅިފައިވާ ގިނަތަކެއްގެ މިންވަރަށް ބަރުވަން ހާލަތަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ފަރާތަކަށް ވެސް "ޒަކާތް" މި ބަސް ބޭނުން ކުރެއެވެ.

ޒަކާތް ދެއްކުމަށް މުދަލުންނެގޭ މިންވަރަކަށް ވެސް "ޒަކާތް" މި ބަސް ބޭނުން ކުރެވެއެވެ. އެ މިންވަރަށް ޒަކާތް ބުނެވެނީ، އޭގެ ސަބަބުން މުދާ އިތުރުވެ، އަދި ގެއްލުންތަކުން ރައްކާތެރިކޮށްދޭ ކަމަށްޓަކައެވެ.

މި މައުޟޫޢުގައި އިބްނުތައިމިއްޔާ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ޒަކާތްދައްކާމީހާގެ ނަފްސު ޠާހިރުކޮށްދީ، އަދި އެމީހާގެ މުދާ ބަރަކާތް ލައްވައިދީ އިތުރުކޮށްދެއެވެ."

ކީރިތި ޤުރުއާނާއި ކީރިތި މާތްރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުގައި "ޒަކާތް" މިބަހުގެ ބަދަލުގައި "ޞަދަޤާތް" މި ބަސް ގެނެސްފައިވުނުއެވެ.

سورة التوبة ގެ 103 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. "خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ" سورة التوبة 103

މާނައީ "އޭގެ ސަބަބުން ކަލޭގެފާނު އެއުރެން ޠާހިރުކުރައްވާށެވެ. އަދި އެއުރެންނަށް ބަރަކާތް އިތުރުކޮށްދެއްވާށް ޞަދަޤާތެއް، އެއުރެންގެ މުދަލުން ކަލޭގެފާނު ނަންގަވާށެވެ. އަދި އެއުރެންނަށްޓަކައި ކަލޭގެފާނު ދުޢާ ކުރައްވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފާނުގެ ދުޢާ އަކީ، އެއުރެންނަށް އޭތި ހިތްހަމަ ޖެހުމަކީ، ރަޙުމަތެކެވެ. الله އީ، މާތްވަންތަ އަޑުއައްސަވާވޭތިގެންވާ، މާތްވަންތަ ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

ކީރިތި ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅެއްގައި ވެއެވެ. "أعْلِمْهم أن اللهَ افترض عليهم صدقةً تؤخذُ من أغنيائِهم فتردُّ على فقرائِهم"

މާނައީ " އެބައިމީހުންގެ މުއްސަނދިންގެ އަތުން އަތުލައި އެބައިމީހުންގެ ފަޤީރުންނަށް ދިނުމަށް ޞަދަޤާތެއް الله ފަރުޟު ކުރައްވާފައިވާކަން އެބައިމީހުންނަށް އަންގައި ދޭށެވެ."

صدقة : މި ބަސް ނެގިފައިވަނީ "صدق" އިންނެވެ. މާނައަކީ ތެދުވެރިކަމެވެ. ابن العربي ޢުލަމާއުންގެ ރައުޔުގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ޙުކުމްތަކުގައި "صدقة" މި ބަސް ނެގިފައިވަނީ ތެދުވެރިކަމުގެ މާނައިގައި، ބަހާއި ޢަޤީދާއިން ޢަމަލުތަކުން ތެދުކަން ސާބިތު ކުރުމަށްޓަކައެވެ."

مصادق : މި ބަސް ވެސް ނެގިފައިވަނީ "صدق" މި ބަހުންނެވެ. މުޞާދިޤު އަކީ ޒަކާތް ބަލައިގަނެ އެއްކުރާ މީހާ އެވެ.

ދެވަނަ ފަސްލު : އިސްލާމްދީނުގައި ޒަކާތަށް ދެވިފައިވާ މަޤާމު

ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ޒަކާތް :

ޒަކާތަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ފަސް ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން ތިންވަނަ ރުކުނެވެ. އެއީ އެ ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން، ޝަހާދަތާއި ނަމާދާއި ޙަޖީގާ ސަވްބަރަސްވާން ރުކުނުތަކެވެ. ޒަކާތް ދެއްކުމަށް މަނާވެގަތް މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަ ކުރެވުނެވެ. ޒަކާތްދެއްކުމަށް އިންކާރުކުރާމީހާއަކީ އީމާންވީ މީހެއް ކަމުގައިނުވެއެވެ. ޒަކާތް ވާޖިބު ކުރައްވާފައިވަނީ ހިޖުރައިން ދެވަނަ އަހަރުގައެވެ.

"الزكاة" މިބަސް ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި 30 ފަހަރު ވާރިދުވެފައިވެއެވެ.

ޒަކާތްދެއްކުން މާނަކުރެއްވި މާތްالله ގެ ރަޙްމަތް ލިބިގަތުން ޚާއްޞަވެއެވެ. سورة الأعراف ގެ 156 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. "وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۚ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُم بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ" سورة الأعراف – الآية 156

މާނައަކީ "އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ރަޙްމަތް ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ތަނަވަސްވެގެންވެއެވެ. ފަހެ، ތަޤުވާވެރިވެ، ޒަކާތްދީ، ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށް އީމާންވާ މީހުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެ ރަޙްމަތް ލިޔުއްވާހުށީމެވެ."

ހަމަ އެހެންމެ ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ މާތްالله ގެ ނަޞްރުމަތްތަކާއި ލިބިގަތުމުގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް ބެލެވެއެވެ. سورة الحج ގެ 40 ވަނައާޔަތާއި 41 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. "وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ 40 الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ" سورة الحج – 40,41

މާނައަކީ " ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ނަޞްރުދޭމީހުންނަށް އެކަލާނގެ ނަޞްރު ދެއްވާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ ބާރުވެރިވަންތަ، އަޒީޒުވަންތަ ރަސްކަލާނގެކަން ކަށަވަރެވެ. އެއުރެންނީ، ބިމުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއުރެން ބާރުވެރިކުރައްވައިފިނަމަ، ނަމާދުކޮށް،

ޒަކާތްދީ، ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކޮށް، ނުބައިކަންތަކުން ނަހީކުރާ މީހުންނެވެ. ކަންކަމުގެ ނިމުންވެރި الله އެވެ."

ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ ދީނުގައި އަޚުވަތްތެރިކަން ހޯދޭ މަގެކެވެ. ސޫރަތުއްތައުބާގެ 11 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

"فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِۗ وَنُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ" سورة التوبة – الآية 11

މާނައަކީ "ފަހެ، އެމީހުން ތައުބާވެ، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް، ޒަކާތްދީފިނަމަ، ފަހެ، އެމީހުންނީ، ދީނުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޚުންނެވެ. އެނގޭބަޔަކަށްޓަކައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާޔަތްތައް ތަފްޞީލުކޮށް ދެއްވަމެވެ."

ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ މުއުމިނުންގެ ބަލައިގަންނަކަމުގެ ސިފައެކެވެ. ސޫރަތުއްތައުބާގެ 71 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

"وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٖۚ يَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓۚ أُوْلَٰٓئِكَ سَيَرۡحَمُهُمُ ٱللَّهُۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ " سورة التوبة – الآية 71

މާނައަކީ " މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނާއި، މުއުމިނުން އަންހެނުންނީ، އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކުގެ އެހީތެރިން ކަމުގައިވާ މީހުންނެވެ. އެމީހުން ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުން ނުބައިކަންތަކުން ނަހީކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުން ނަމާދުޤާއިމުކޮށް ޒަކާތްދީ، الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންވެއެވެ. އެމީހުންނަކީ الله ރަޙްމަތް ލައްވާ ބައެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ، ޢަޒީޒު ވަންތަ ޙިކުމަތްތެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ."

ޒަކާތް ދައްކާކަމީ، އުމުރާނާ އާދަވެގެން މިސްކިތްތަކަށް ނަމާދު ކުރާކަމުގެ ގުޅުކަކެވެ.
ސޫރަތުއްތައުބާގެ 17 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަހީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

"إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ فَعَسَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ أَن يَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ" سورة التوبة – الآية 17

މާނައަކީ " الله ގެ މިސްކިތްތައް ޢިމާރާތްކުރުވައި ބަލަހައްޓަނީ، الله އަށާއި، އާޚިރަތްދުވަހަށް އީމާންވެ، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް، ޒަކާތްދީ، الله އަށް ފިޔަވައި ބިރުނުގަންނަ މީހުންކަން ކަށަވަރެވެ. ފަހެ، އެއުރެންނީ، ތެދުމަގުގެ ހިދާޔަތާ މީހުން ކަމުގައިވުން ގާތްބައެކެވެ."

ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ މުއުމިނުން ސިފަކުރާ ވާޖިބު ކުރާނުކަމުގެ ނިޝާނެކެވެ. ސޫރަތުއްތައުބާގެ 4 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަހީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. "وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ" سورة التوبة – الآية 4 މާނައަކީ "އަދި އެއުރެންނީ، ޒަކާތްދޭ މީހުންނެވެ."

ޙަދީޘް ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން ޒަކާތް :

ޒަކާތަށް ދެއްވާފައިވާ މަޤާމު ޙަދީޘް ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުގައި ބަޔާން ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

عَن ابن عُمَر رَضِيَ اللَّه عنْهما، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُمِرْتُ أَن أُقاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَن لا إِلَه إِلاَّ اللَّه وأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ويُقِيمُوا الصَّلاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذا فَعَلوا ذلكَ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وأَمْوَالَهم إِلاَّ بحَقِّ الإِسلامِ، وحِسابُهُمْ عَلى اللَّهِ " مُتفقٌ عليه

މާނައަކީ " ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް އަމުރުކުރެވިގެންވަނީ، الله ފިޔަވައި ޙައްޤު އަޅުކަމަށް ޙައްޤު އިލާހަކު ނުވާކަމާއި، މުޙައްމަދުގެފާނީ އެކަލާނގެ ރަސޫލާކަމަށް މީސްތަކުން ހެކިވެ، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް،

ޒަކާތްދީފުވަނުދާނުދިން ފަގީރުންނާ ހަނދުގާމަ ކުރެއްވުމަށެވެ. ވީމާ، ފަގީރުން މިކަންކަން ޤަބޫލުކުރައްވާނެތާވަ، ފަގީރުންގެ ދުޢާލިބޭއިރު ފަގީރުންގެ ދުޢާއަށް ދެކުނުވެސް ކުރަމުންދާނެ ބަހައިން ދުނިޔޭގެ ތަކެތިން ލިބިގެންވެއެވެ. (އާމީ) الله ގެ ބަރަކާތްތަކާއި ރަޙްމަތްވެވެ. (އުވަހި: ދީނުގެ ބަރުދަކުން އަދަބުގެންނިސަކަ އުސޫލީގެ الله ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަރުމާކުން ހަމަޖެހޭގޮތުގެ މަގެވެ.) އަދި ފަގީރުންގެ ހިސާބު ބެއްލެވުމުގައި الله އަރުވާ."

ޖަރީރު ރަސޫލާ ﷺ ގެ އަތުން ބައިޢަތު ހިފުއްވުމުގައި ވަޢުދުވީ ފަދައެވެ.

"جرير بن عبد الله رضي الله عنه قال: بايعت رسول الله صلى الله عليه وسلم على إقام الصلاة، وإيتاء الزكاة، والنصح لكل مسلم" رواه البخاري

މާނައަކީ "جرير بن عبد الله رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ. މިކަންކަމާއިގެން ރަސޫލު الله ﷺ ބައިޢަތު ނަމާދު ޤާއިމުކުރުމާއި، ޒަކާތްދިނުމާއި، އަދި ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ނަޞޭޙަތްތެރިވުމަށް ބައިޢަތު ހިފީމެވެ."

ތިންވަނަ ފަސްލު : ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ ސުވަރުގެވަދެވޭނޭ މަގެކެވެ

ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ ސުވަރުގެއަށް ވަދެވޭނެ އަމަލެއް ކަމަށް ބަޔާންވެގެންވާ ޙަދީޘް :

أبي الدرداء رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވި ޙަދީޘް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ.

عن أبي الدرداء، قال: قال رسول الله ﷺ : خمس من جاء بهنَّ مع إيمان دخل الجنّة، من حافظ على الصّلوات الخمس على وضوئهنَّ وركوعهنّ وسجودهنّ ومواقيتهنّ، وصام رمضان، وحجَّ البيتَ إنِ استطاع إليه سبيلًا، وأعطى الزَّكاةَ طيِّبةً بها نفسُه ... " حديث حسن رواه الطبراني

މާނައަކީ أبي الدرداء رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލު ﷺ ހަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. " އީމާންކަމާއި އެކު ފަސްކަމެއް ކުރިމަތި ކޮށްފާ މީހާ ސުވަރުގެ ވަދެއްޖެއެވެ. ފަސް ނަމާދުގެ ވުޟޫއާއި އަދި ރުކޫޢާއި އަދި ސަޖިދައާއި އަދި އެނަމާދުގެ ވަގުތުތަކަށް ރައްކާތެރިވެ، ރަމަޟާންމަހު ރޯދަ ހިފައި، އެކަމަކަށް ކުޅަދާނަވެގެންނަވާނަމަ ގެފުޅުގައި ހައްޖުވެ، ނަފުސު ރުހިގެންނަވާހާތީ ޒަކާތް ދިނުމެވެ. "

أبي أيوب رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ކިޔާ ވެގެންވާ ހަދީޘް ޝަރަހުކުރެއްގައި ވެއެވެ.

عن أبي أيوب رضي الله عنه أن رجلًا قال: للنبي ﷺ ، أَخبِرْني بعمل يُدخِلُني الجنة، فقال " تعبُدُ اللهَ ولا تُشرِكُ به شيئًا، وتقيم الصلاة المكتوبة، وتؤتي الزكاة، وتَصِلُ الرحم " رواه البخاري ومسلم

މާނައަކީ " أبي أيوب رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ކިޔާވެގެންވެއެވެ. މީހަކު ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހުގައި ދަންނަވިއެވެ. "ތިމަންނާ ސުވަރުގެއަށް ވަންނާނޭ ޢަމަލެއްގެ ޚަބަރު ދެއްވާށެވެ. ހަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. މާތް الله އަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ، އެއަޅުކަމުގައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތެއް ޝަރީކު ނުކުރާށެވެ. ފަރުޟު ކުރެވިފައިވާ ނަމާދުތަކެއް ޤާއިމުކުރާށެވެ. އަދި ޒަކާތްދޭށެވެ. އަދި ރަހިމުގެ ގުޅުން ދަމަހައްޓާށެވެ."

عمرو بن مرّة الجهنيّ رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ކިޔާ ވެގެންވާ ހަދީޘް ޝަރަހުކުރެއްގައިވެއެވެ.

عن عمرو بن مرّة الجهنيّ رضي الله عنه : جاء رجل من قضاعة إلى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال " إني شهِدْتُ أنْ لا إلهَ إلَّا اللهُ وأنَّك رسولُ اللهِ وصلَّيْتُ الصَّلواتِ الخمسَ وصُمْتُ رمضانَ وقُمْتُه وآتيت الزَّكاة ؟ فقال رسول الله ﷺ "من مات على هذا كان مِن الصِّدِّيقينَ والشُّهداءِ " (حديث حسن رواه البزار وابن حبان وابن خزيمة في صحيحه)

މާނައަކީ " عمرو بن مرّة الجهنيّ رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ކިޔާވެގެންވެއެވެ. ޤުޟާޢަތު ވަންހައިގެ މީހަކު ރަސޫލާ ﷺ ގެ އަރިހަށް އައިސް ދަންނަވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން الله ނޫން އެހެން އިލާހަކު

ނުވާކަމަށް ތިމަންހެކިވަމުވެ. އަދި ކަލޭގެފާނަކީ الله ގެ ރަސޫލާ ކަމަށް ވެސް ހެކިވަމުވެ. ފަސް ނަމާދު ތިމަންނާ ކުރަމުވެ. އަދި ރަމަޟާންމަހު ރޯދަ ހިފައި ޙާ އަޅުކަން ކުރަމުވެ. އަދި ތިމަންނާ ޢަހުދުވަމުވެ." ދެން ރަސޫލު ﷺ ބަދަވީ ކުރެއްވިއެވެ. "ތިޔަބޭފުޅާ ހުރި ވަޢުދުވެއްޖެ ދިޔާ ވާނީ ތެދުވެރިންނާއި ސަވާރީދުންގެ ތެރެއިންނެވެ."

ހަތަރުވަނަ ޙަދީޘް : ޒަކާތް ދެއްކުމަށް މަނާ ވެގެންވާ މީހުންނަށް ހުރި އިންޒާރު

أَبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيَرَى سَبِيلَهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ" رواه البخاري و مسلم

މާނައަކީ: "ރަނާއި ރިހީގެ މިލްކުވެރިންގެ ތެރެއިން މީހަކު، އެމީހަކީން އަދާކުރަންޖެހޭ ޙައްޤު އަދާނުކުރާނަމަ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެމީހާއަށް (އަލިފާނު ތެޅުވުމަށް) ހަދައި ޞަފީޙާތަކަކަށް ބަދަލުކުރައްވައި ނުދާރުއްޖެވެ. ދެން ފަހު، ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން އެ ޞަފީޙާތައް ހޫނުކުރައްވައި، އެމީހާގެ އަރިކަށިގަނޑާއި، ނިތްކުރިގަނޑާއި ބުރިކަށިގަނޑު ޖެއްސަވައި ހޫރުކަ ޖައްސަވާނެއެވެ. އެމީހާގެ ހުރިކަން މަޖުވެއްޖެ ކަންމަ ތަރަދުކަމަ، އަދިން އެމީހާގެ ޞަފީޙާތައް ހޫނުކުރެއްވުމަށް އެނބުރި ހޫނުކުރައްވާނެއެވެ. އެއީ ފަންސާސް ހާސް އަހަރުގެ ދުވަހެއްގައި ވާނެ ކަމެކެވެ. އަޅުކަމްކުރާ ބަޔަކު ދެމެދު ނިޔާ ކުރެއްވުމަށްދާނދެން އެހެން ދުވަހު ފަހުން ތިބޭނެއެވެ. ދެން ފަހު، އެމީހާ ކުރިއަށްވާ ސުވަރުގެއަށް ނުވަތަ ނަރަކައަށް ދާނެއެވެ. އެއީ ސުވަރުގެއަށެވެ. އެއީ ނަރަކައަށެވެ."

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ޙަދީޘްގައިވެއެވެ.

عَنْ عبدالله بن مسعود رضي الله عنه عَنْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " ما من رجلٍ لا يُؤدِّي زَكاةَ مالِه إلَّا مُثِّل له يومَ القيامةِ شجاعًا أقرعَ يفِرُّ منه وهو يتبعُه حتَّى يُطوِّقَه في عنقِه . ثمَّ قرأ علينا رسولُ اللهِ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم : وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُم ۖ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ – (حديث صحيح. رواه النسائي وابن خزيمة وابن ماجة واللفظ له)

މާނައަކީ " عبدالله بن مسعود رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ޙަދީޘްގައިވެއެވެ. ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާނުން ކުރެއްވިއެވެ. " އެމީހެއްގެ މުދަލުން ޒަކާތް ނުދައްކާ ނަމަ، ފަހެ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އޭނާގެ މުދާ ބޮޑު ބިރުވެރި ހަރުފަތަލަކަށް ބަދަލު ކުރައްވައި، އެހަރުފަ އެމީހާގެ ކަރުގައި އޮޅުވާލެވޭނެ އޮންނާނެއެވެ. ދެން ނަބިއްޔާ ﷺ މި އާޔަތްތަކަށް ކިޔަވައި ވިދާޅުވިއެވެ. "وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُم ۖ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ " މާނައަކީ "الله އެކަލާނގެ ފަޟްލު ވަންތަކަމުގެ ތެރެއިން އެއުރެންނަށް ދެއްވި ތަކެއްޗާމެދު، ބަޚީލުވާ މީހުން، އެކަންތައް، އެއުރެންނަށްޓަކައި ހެޔޮކަމެއް ކަމުގައި ހީނުކުރާށެވެ! އަދި ހިއެއްމަ! އެއީ، އެއުރެންނަށްޓަކައި ނުބައިކަމެކެވެ. އެއުރެން ބަޚީލުވި ތަކެތީން ޤިޔާމަތްދުވަހުން އެއުރެންގެ ކަރުގައި ކަސްތޮޅު އަޅުއްވާ ހުއްޓެވެ. އުޑުތަކާއި ބިމުގެ މީރާތުވެރިކަންވަނީ الله އަށެވެ."

علي بن أبي طالب رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ޙަދީޘްގައިވެއެވެ.

علي بن أبي طالب رضي الله عنه قال : " لعَن آكِلَ الرِّبا، وموكِلَه، وشاهِدَيْه، وكاتِبَه، والواشِمَةَ، والمستوشِمَةَ، ومانِعَ الصَّدقةِ، والمحِلَّ، والمحلَّلَ له"

މާނައަކީ "ހަމަކަށަވަރުން ރިބާ ކާމީހުންނާއި ރިބާ ދޭ މީހުންނާއި ރިބާއަށް ހެކިވާ މީހުންނާއި ރިބާ ލިޔުންތެރި މީހުންނާއި، ޓެޓޫ ޖަހައިދޭ އަންހެނުންނާއި ޓެޓޫ ޖަހުވަން އެދޭ އަންހެނުންނާއި، ޒަކާތް

ދިނުމުން މަނާ ވެގެންނަ މީހުންނާއި، ޖަންނަތުގެ މީހާއި ޖަންނަތުގައި މީހުންނަށް ރަސޫލު ﷺ ޙަދީޘް ވެއްޖެއެވެ."

ފަސްވަނަ ފަސްލު : ޒަކާތް ވާޖިބު ވުމުގެ ޝަރުޠުތައް

އިސްލާމްދީނުގައި ޒަކާތް ވާޖިބުވުމުގައި ފުރިހަމަވުމަށް ޝަރުޠުތަކެއް ލާޒިމްކޮށްފައިވެއެވެ. އެޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަ ވެއްޖެނަމަ، އެމީހަކު ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބު ވެގެންވެއެވެ. މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން އިޚްލާސްތެރިކަމާއި އަދި ފަޤީރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ޙައްސާސްތެރިވެވޭ ޒަކާތް ދައްކަމުން މުދަލުނުވި ޝަރުޠުތަކުގެ ސަބަބުން ފަސޭހަކަމެއް ލިބިގެންދެއެވެ. އެ ޝަރުޠުތައް ތިރީގައި މިވަނީ އެވެ.

1- ފުރިހަމަ މިލްކުގައިވުން

މިގެ މާނައަކީ، ވެރިފަރާތަށް އެމުދަލުގައި ތަޞައްރުފުކުރުމުގެ ފުރިހަމަ ޙައްޤު ލިބިފައިވުމެވެ. ޙާޞިލުކުރާ ކަމެއްކަން މިލްކުވެރިކަން ހުރުމެވެ.

އެމީހެއްގެ މިލްކުވެރިކަމުގައި ނޫން ފައިސާއަކުން ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. އަދި އެފައިސާއަށް ހިފަހައްޓާ ނޫނީ ފައިސާއަކުން ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. ނުލިބި ހުރި ކައިވެނީގެ ރަނުން ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. ދަރަނިއަކުން އުނދަގޫވާ، ނުލިބިހުރި ފައިސާއާ ދަރަނިން ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. އެކަމަކު މިހާރަން ލިބެންހުރި ފައިސާއިން ބައެއް ލިބިއްޖެނަމަ، އެ ފައިސާ ލިބުނު އަހަރު ޒަކާތް ދައްކަންވާނީ ހިސާބު ހަމަވާއިރު، އެ ފައިސާ ހިމަނައިގެން ވާނެއެވެ.

ކުރިންގެ ގިނަ އަހަރުތަކެއް ވިކުމުގައި ވިއަސް، އެފައިސާއަކަށް ވާނުވާ ނުލިބިހުރި ފައިސާއިން ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. ކައިވެނީގެ ރަން ލިބުނުހާ ނުދޭނަމަ، އެއީ ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ.

ދަރަނި ދައްކަން އުނދަގޫ ވެފައިވާމީހާގެ ދަރަނިން، ނުވަތަ ދަރަނި ދެއްކުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ނެތް މީހާގެ ދަރަނިން ޒަކާތް ދެއްކުމެއް ނެތެވެ.

2- އިތުރުވެ ގިނަވާ އެއްޗަކަށްވުން

މުދާ ޠަބީޢީ ގޮތުގައި ނުވަތަ އަންދާޒާ ކުރެވޭ ގޮތުގައި ގިނަވެއިތުރުވުމެވެ. ޠަބީޢީ ގޮތުގައި ގިނަވެ އިތުރުވުމަކީ ވިހައިގެން ނުވަތަ ވިޔަފާރިކޮށްގެން އިތުރުވި އިތުރުވުމެއް ކަމުގައި ވެދާނެއެވެ. އަންދާޒާ ކުރެވޭ ގޮތުގައި އިތުރުވުމަކީ މުދަލުގައި ނަމާ އިތުރުވެ ގިނަވުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރުމެވެ. މިސާލަކަށް ރަން، ރިހި ނުވަތަ ފައިސާ ފަދަ ތަކެއްޗަކީ އިންވެސްޓް ކޮށްގެން ނުވަތަ ވިޔަފާރިކޮށްގެން އިތުރުވެގިނަވާ ތަކެއްޗެވެ.

ޠަބީޢީ ގޮތުން އަދި އަންދާޒާ ކުރެވޭ ގޮތުން ވެސް ގިނަވެއިތުރުވާ މުދަލުން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހެއެވެ. އެހެނަސް މީހާގެ އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ މުދަލާއި އިތުރުވެ ގިނަވާ އެއްޗަކަށް ނުވާތީ، އެފަދަ މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެން ނުވެއެވެ.

3- ނިޞާބު ހަމަވުން

ނިޞާބަކީ ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާ ވަކިމިންވަރެއްގެ މުދަލެކެވެ. ޒަކާތް ނެރުމަށް ވާޖިބުވާ މިންވަރަށްވުރެ، މަދުނޫން މިންވަރަކަށް އެމީހަކަށް މުދާ މިލްކުވެގެން ވުމެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު ރަނުގެ ނިޞާބަކީ 20 (ވިހި) މިސްޤާލެވެ. 20 (ވިހި) މިސްޤާލުގެ ބަރުދަން އެއްވަރުވަނީ 85 ގްރާމް ހާލިސް ރަނަށެވެ. ރިހީގެ ނިޞާބަކީ 200 (ދުއިސައްތަ) ދިރުހަމެވެ. އެއްވަރުވަނީ 595 ގްރާމް ހާލިސް ރިއްސަށެވެ.

4- ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ވަރަށްވުރެ އިތުރުވުން

ޝަރުޢީ މުދަލާއި، ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ޝަރުޢީ މުދަލަކީ އެއިން ޒަކާތް ނެރެންޖެހޭ އެއްޗެއްސެއް ނޫނެވެ. މިސާލަކަށް މީހާގެ ގެ، އާސާގެ ހެދުމާއި، ހިފައިގެންގުޅޭ ސާމާނާއި، ދަތުރުކުރަން ގެންގުޅޭ އަމިއްލަ ކާރު އަދި ފަރުނީޗަރު ފަދަ ތަކެއްޗެވެ. ހަމަ އެފަދައިން

ދަރަނިވެރިޔާގެ ދަރަނި ދައްކަން ހާއްބަވާނުފައިވާ ފައިސާއިން ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
އެއީ އުމުރާ ބަންދުވެވުމަކުން ނުވަތަ ލިބޭ ނިކަމެތި ކަމަކުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައިއެވެ.

5- މުދާ މިލްކުވެ އަހަރެއް ހުންނަތާ ހަނދުމަހުން އަހަރެއް ފުރިހަމަވުން

މިހާރަށް ނިޞާބުގެ މިންވަރަށް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ އިތުރަށް މުދާ މިލްކުވެ ހުރި ހަނދުމަހުން އަހަރެއް ފުރިހަމަވަމާ، އެ މުދަލުން އުދިހަކު 2.5 އިންސައްތައިގެ ޙިއްޞާން ޒަކާތް ނެރެން ޖެހެއެވެ. ހަނދުމަހުން ބަލަން އުނދަގޫ ކަމަށްވާނަމަ، މީލާދީ ކަލަންޑަރުން ބަލައި އަހަރު ހަމަކުރުން ހުއްދައެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ހަނދުމަހުން ބެލުމަށް، ކުންފުނި ނުވަތަ މުއައްސަސާގެ ބަޖެޓު ރާވާފައިވާގޮތުން ނުވާނަ ކަމެއްކަމަށްވާނަމަ، މީލާދީ ކަލަންޑަރަށް ބެލުން ހުއްދައެވެ. އެކަމަކު ހަނދުމަހުގެ އަހަރަކަށްވުރެ މީލާދީ ކަލަންޑަރުގެ ދުވަސްތަށް އިތުރުކަން ޒަކާތް ނެރޭއިރު ދެނެގަންނަން ޖެހެއެވެ. އެހެންވެ މީލާދީ ކަލަންޑަރަށް ބަލައިގެން ޒަކާތް ކަނޑައަޅާނަމަ، އެވަން ޖެހެނީ 2.577 އިންސައްތައަށެވެ.

ހަވަނަ ފަޞްލު : ފައިސާއި ގަހަނާގެ ޒަކާތް

ފައިސާގެ ތަޢާރަފު :

މިޒަމާނުގައި ފައިސާއަކީ ބުނެވޭނީ ހުރިހާ ވައްތަރެއްގެ ފައިސާ އަށެވެ. އެއީ ބޭންކް ނޯޓު ކަރުދާހުގައި ވިޔަސް އަދި ފައިސާ ޓޮކަނު ކަރުދާހު ވިޔަސްމެއެވެ. ޒަކާތް ދައްކާމީހާގެ ޤަބުޟުގެ ފައިސާ ކަމަކަށް ވިޔަސް އަދި އެހެން ބޭރުގެ ޤަބުޟުގެ ފައިސާ ކަމަކަށް ވިޔަސް ވެއެވެ.

ފައިސާގެ ޒަކާތް ވާޖިބުވުން :

ޒަކާތް ވާޖިބުވާނީ ފަސްވަނަ ފަޞްލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވުމުންނެވެ. އެޝަރުތުތަކަކީ ކީރިތި ޤުރުއާނާއި މާތް ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތާއި އަދި ޢިލްމުވެރިންގެ އިޖްމާޢުގެ އަލިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޝަރުތުތަކެވެ.

ކީރިތި ޤުރުއާނުން ދަލީލު :

މާތްالله ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ كَثِيرا مِّنَ ٱلۡأَحۡبَارِ وَٱلرُّهۡبَانِ لَيَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلۡبَٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۗ وَٱلَّذِينَ يَكۡنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلۡفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيم (34) يَوۡمَ يُحۡمَىٰ عَلَيۡهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكۡوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمۡ وَجُنُوبُهُمۡ وَظُهُورُهُمۡۖ هَٰذَا مَا كَنَزۡتُمۡ لِأَنفُسِكُمۡ فَذُوقُواْ مَا كُنتُمۡ تَكۡنِزُونَ (35) سورة التوبة – الآية 34–35

މާނައަކީ " އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން (ޔަހޫދީންގެ) ޢިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިންނާއި (ނަޞާރާއިންގެ) ފާދިރީންގެ ތެރެއިން، ގިނަ މީހުން، މީސްތަކުންގެ މުދާތައް ބާޠިލު ގޮތުގައި (އަނިޔާގައި) ކައި އުޅެތެވެ. އަދި الله ގެ މަގުން (މީސްތަކުން) ދުރުކުރުވަތެވެ. އަދި ރަނާއި ރިހި ޖަމާކޮށް، الله ގެ މަގުގައި އެތަކެތި ހޭދަނުކުރާ މީހުން (ހަނދާންކުރާށެވެ!) ފަހެ، ވޭންދެނިވި ޢަޛާބު ހުރިކަމުގެ ޚަބަރު، އެއުރެންނަށް ކަލޭގެފާނު ދެއްވާށެވެ! (އެގޮތުގެމަތިން އެމީހުން އެއްކުރި ރަންރިހީގެ ޒަކާތް) އެދުވަހުން ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން ހޫނުކުރައްވައި، އެތަކެތިން، އެއުރެންގެ ނިތްކުރިތަކާއި، އަރިކަށިތަކާއި، ބުރިކަށިތަކުގައި، ފަހަގެ ބައްވަމުން ގެންދާނެއެވެ. (އަދި އަންގާނެއެވެ.) މިހިރީ، ތިޔަބައި މީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކަށްޓަކައި، ތިޔަބައި މީހުން އެއްކުރި ޒަކާތް ނުދޭ ތަކެއްޗެވެ، ފަހެ، ތިޔަބައި މީހުން ޒަކާތްނުދީ އުޅުނު ތަކެތީގެ ރަހަ ބަލާށެވެ!" سورة التوبة – الآية 34–35

ޙަދީޘް ރަސޫލާގެ ﷺ ސުންނަތުން ދަލީލު :

ޙަދީޘް ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާނު ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ" صحيح مسلم

މާނައަކީ "ރަން ރިހީގެ ވެރިއަކު، އެތަކެތީގެ ޙައްޤު (ޒަކާތް) ނުދައްކާނަމަ، ޤިޔާމަތްދުވަހުން (އެލީހަތަން ޕަލޭޓްތަކަކަށް) އެތަކެތި އަލިފާނުން ހޫނުކުރައްވާފައިވާ ފިލާތަކަކަށް ބަދަލު ކުރައްވާނެތެވެ. ދެން އެފިލާ ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ ތެރޭގައި ބައިންދަވައިގެން (ހޫނުކޮށް ދެއްވާނެތެވެ.) އޭނާގެ އަރިކަށިގަނޑާއި ނިއްކުރިގަނޑާއި ބުރަކަށިގައި ޖައްސަވައި ފިއްސަވާނެތެވެ."

ރަނާއި ރިހީގެ ފައިސާއިން ޒަކާތް ވާޖިބުވާނެކަމަށް މުސްލިމުން އިޖްމާޢުވެފައި ވެއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން އެހެން ފައިސާއިން ވެސް ޒަކާތް ވާޖިބުވާނެ ކަމަށް އިޖްމާޢު ވެފައިވެއެވެ.

ފައިސާއިން ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބުވުމުގެ ޝަރުތުތައް :

ކުރީގައި ދެންނެވިފައިވާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ ފައިސާގެ ޒަކާތް ވާޖިބުވާނެއެވެ.

ހަނދުމަހުގެ އަހަރު ތެރޭގައި ފައިސާ ލިބުން :

ހަނދުމަހުގެ އަހަރު ފުރިހަމަވާ ނިޞާބު ހަމަވެ، އޭގެ ފަހުން، (ނަފާ ލިބުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އެހެން ގޮތަކުން ކަމުގައި ވިޔަސް މިސާލަކަށް ވާރުތައިން ލިބޭގެން ނުވަތަ ހަދިޔާގެ ގޮތުގައި ލިބިގެން ނުވަތަ މުސާރައިން ކަމުގައިވިޔަސް) އިތުރުވާނަމަ، އެ އިތުރުވާ މިންވަރު އޭނާގެ މިލްކަށް އެއްކޮށް ޒަކާތް ދޭންޖެހެއެވެ. އެ އިތުރުވި މިންވަރަށް ހަނދުމަހުގެ އަހަރެއް ނުވާކަމުގައި ވިޔަސް ވެއެވެ.

ފައިސާގެ ޒަކާތް ހިސާބު ކުރާނެ ގޮތުގެ ބަޔާނާ މިސާލެއް :

މީހެއްގެ މިލްކުގައި ހުންނަނީ އެއް އަހަރުވެފައިވާ 1،000 ދިނާރުގެ ޒަކާތުން ކިހާވަރެއް ދައްކަން ޖެހޭ ހުރެއްތޯ؟

މައްސަލަ ހައްލު ކުރާނެ ގޮތް :

ރަނުގެ ނިޞާބަކީ 85 ގްރާމު ރަނެވެ. 1 (އެކެއް) ގްރާމު ރަން ގަންނަން ލިބޭނީ 4 ދިނާރަށް ކަމަށްވާނަމަ، ހަދާން ގޮތަކީ، 85 ގްރާމު ރަން ގުނަކުރާނީ 4 ދިނާރާއެވެ. އެހެން ގުނަ ކުރުމުން އަންނާނީ 340 ދިނާރެވެ. އެ 340 ދިނާރަކީ ފައިސާގެ ނިޞާބެވެ.

85 x 4 =340

މިއަދަދު (340) އަށްވުރެ ޒޫނާގެ އަތުގައިހުރި ދިނާރުގެ އަދަދު އިތުރެވެ. އެހެންވީމާ އެވަނީ ނިޞާބު ހަމަވެފައި އެވެ. އެހެންވެ ނިޞާބު ހަމަވެ އަހަރު ހަމަވެފައިވާ އެފައިސާއިން 2،5 އިންސައްތަ ނަގާނީއެވެ. އެގޮތުން ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހޭ ޖުމްލަ މިންވަރު އެނގޭނެއެވެ

ގަހަނާގެ ޒަކާތް :

އަންހެނުން އަޅާ ގަހަނާގެ މިންވަރު، ޢާއްމުކޮށް މުޖުތަމަޢުގައި އަޅާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރުނުވާ ނަމަ، އެއިން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެން ނުވެއެވެ. އެމިންވަރަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ، އެއިން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބު ވެގެން ވެއެވެ. ފިޤުހުން ފަހަނަގައި ދިރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އެއިން ސަބަބަކާހުރި ކަމުގައި ވިޔަސް ނާޅައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ ގަހަނާއިން ވެސް ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބު ވެގެންވެއެވެ.

ރަނާއި ރިހީގެ ގަހަނާއަށް ބަލާއިރު، ޒަކާތުގެ މިންވަރު ކަނޑައަޅަނީ ވާޖިބް ރަނުގެ ނުވަތަ ނިޞާބު ރިހީގެ ބަދުލަކަން ބަލައިގެންނެވެ. އެ ގަހަނާ ވަޒަނަކަން ނުވަތަ އެހާވަރުގެ ގަހަނާ ބާޒާރުގައި ހުރި އަގަކުން ބަލައިގެންނެއްނުވެ. އެ ގަހަނާ ޖިނަމްޖެހި ކުރުމަށް ހާރަދުވާ ހުނަރަ

އަގުބޮޑު ޖަވާހިރު ނުވަތަ އެނޫން ވެސް ރަން ރިހިން ނޫން އެއްޗަކަށް ބަދަލިގެން އަދި ބޭނުން ނުވާނެއެވެ.

ވިޔާފާރިވެރިން ވިއްކުމަށްޓަކައި ގަސް މިލްކު ކޮށްފައި ހުންނަ ރަން ރިހި، އަންހެނުން ޒީނަތްތެރި ފުރަތް އަދާ ރަން ނުވަތަ ރިހީގެ ގަހަނާ ތަކެތިވާނެއެވެ. އެހާބޮޑުގައި ރަން ނުވަތަ ރިހިން ޒަކާތް ނެރުމަކީ ޖުމްލަކޮށް އާދައި ތަފާތުވާ އަގުބޮޑު ޖަވާހިރާއި އެތައްއާރު ކުރުމުގެ އަދި ހިމެނޭހެން ޖުމްލަކޮށް އަގަށް ބަލަން ޖެހެއެވެ.

ހަރާމް ގަހަނާގެ ޒަކާތް :

ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރަން އަދި ރިހީގެ ގަހަނާ އަޅާ މީހުން އެއިން ޒަކާތް ނެރުން ވާޖިބު ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. މިސާލަކަށް ފިރިހެނުން އަޅާ ރަން ގެ ނުވަތަ އަތްޖޯޑު ފަދަ ތަކެއްޗެވެ. ފިރިހެނުން އަޅާ ރިހި އަނގޮޓި ތަފާތެވެ. އެއިން އާދާ ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހެއެވެ. އޭގެ ބަރުދަނުގައި 3 ގުރާމު ހަމަނުވާނަމަ، އެފަދަ އަނގޮޓިއެއް ފިރިހެނުން އެޅުން ހުއްދައެވެ. އަންހެނުން އަޅާ އެއްވެސް ވައްތަރެއްގެ ގަހަނާއެއް ފިރިހެނުންގެ އަޅާނަމަ، އެއިން ޒަކާތް ނެރެންޖެހޭނެއެވެ. ހަމަ އެގޮތަށް ފިރިހެނުން އަޅާ ގަހަނާ އަންހެނުން އެޅުން ވެސް ހަރާމެވެ.

ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ މައްޗަކަށް ބޭނުން ކުރުން ހަރާމް ވެގެންވާ އެއްޗެހިތަކެއް ވެއެވެ. މިސާލަކަށް ރަން ނުވަތަ ރިހިން ހަދައިގެންވާ ތަށި ފަދަ ސާމާނު، ނުވަތަ އެނޫން ވެސް ތަކެތި ބޭނުންކުރުމެވެ.

ބޭނުން ކުރުން ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރަން ނުވަތަ ރިހީގެ ނިޞާބު ހަމަވާނަމަ، ނުވަތަ އެހެން ވެސް އާދޭގެ މުދަލާ އެކު ނަމަވެސް ނިޞާބު ހަމަވާނަމަ، އެއިން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހެއެވެ.

ގަހަނާގެ ޒަކާތް ނެރުމަށް ހިސާބު ހަދާނެ ގޮތުގެ އަމަލީ މިސާލު :

ރަނުގެ ގަހަނާއިން ޒަކާތް ނެރުމަށް ވާޖިބުވެގެންވަނީ ޚާލިސް ރަނުންނެވެ. ޚާލިސް ރަނަކީ، 24 ކެރެޓް ރަނެވެ. ގަހަނާ ތައްޔާރު ކޮށްފައިވަނީ ރަނުގެ އިތުރުން އެހެނިހެން ތަކެތި ހިމަނައިގެން ކަމުގައިވާނަމަ، އޭގައި އެކުލެވޭ އެހެނިހެން ތަކެތި ވަކިކޮށް ހިސާބު ބަދަލުން ބަލަންވާނެއެވެ. ބަދަލުން އެނގޭގޮތުން، އެހުރި ބަދަލުތަކާއި ގެނެސްދޭނީ ރަނުގައި ހުރި ކެރެޓް އެވެ. ދެން އެގޮތުން ބާޒާރުގައި 24 ކެރެޓް ރަނުގެ ގްރާމެއްގެ އަގު ހިޔާބުރެއް ބަލައި، އެ އަގަކާ ގުނަ ކުރާނީއެވެ. ދެން އެއަޅަނަ އަދަދު 24 އިން ގެއްލިމާ އަޅަނަ އަދަދު 2.5 އާ ގުނަ ކުރާނީއެވެ. ގުނަކުރިމާ އަޅަނަ އަދަދަކީ ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހޭ މިންވަރެވެ.

ހަތްވަނަ ފަސްލު : ވިޔަފާރި މުދަލާއި އާއި އިންޑަސްޓްރިއަލް މުދަލުގެ ޒަކާތް

އެކެއް: ވިޔަފާރި މުދަލުގެ ޒަކާތް

ވިޔަފާރި މުދަލުގެ ތަޢުރީފު :

ވިޔަފާރި މުދަލަކީ ވިއްކުމުގެ ނިޔަތުގައި ގަންނަ މުދަލެވެ. ބޭރުގެ ގައުމުތަކުން ނުވަތަ އެތަނާ ހުރި ގައުމުން ގެންނަކަމުގައި ވިއްކާ މުދާއެވެ. އެމުދަލަކީ ކާނާ ނުވަތަ ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުމެއް ނުވަތަ އެހެން ބާވަތްތަކުގެ މުދަލެއް ކަމަށް ވިއްކާފައެވެ. އެކަކުގެ މިލްކުގައިވާ ނުވަތަ ގިނަބައެއްގެ މިލްކުގައިވާ ފީބަދަލުގެ ހުރި މުދާކަމަށް ވިއްކާ ފެށިއެވެ. މިހުރިހާ ބާވަތްތަކުގެ މުދަލަށް އަރަބި ބަހުން ކިޔަނީ عروض التجارة އެވެ.

އޭގެތެރެއަކަށް ތަކެތި ތަޢާރުފު ކުރުމަށް ކޮމްޕިއުޓަރުތަކާއި މުއައްސަސާތަކުގައި ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި މެޝިނަރީތަކާއި ވިޔަފާރި މުދަލުގެ ރެކޯޑުގައި ހިމެނޭ ތަކެތީގެ ގޮތުގައި ނުވާނީ، އެފަދަ ތަކެތީން ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހެއެވެ. މިގޮތުން މިސާލަކަށް، ކޮމްޕިއުޓަރ ކުންފުނިތަކުގެ މިސާލެވެ. މިފަދަ ކުންފުނިތަކަށް އިލެކްޓްރޯނިކް ކުންފުނިތައް ކުރުގައި ބެހޭ ކުންފުނިތަކެވެ.

އެހެން ފަރާތްތަކަށް ސާމާނު އުފައްދާ ހުރިހާ ކުންފުނިތައް، މިސާލަކަށް ދަރަނިވެ އުފައްދާ ކުންފުނިތައް ބޮޑެތި އިޤްތިޞާދީ ކުންފުނިތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ހަމަ އެފަދައިން އެކިއެކި މަސައްކަތްތަކާ ތަންތަނާއި ވަޒީފާތައް ވެސް ހިމެނޭ އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތް ކުރާ ތަންތަނުގެ ގޮތުގައެވެ.

އެހެންނަމަވެސް މިދެންނެވި ކުންފުނިތަކުން މުދަލާއި ޚިދުމަތް ގަންނަނީ އެއިން ސާމާނު އުފައްދައިގެން ވިއްކުމުގެ ނިޔަތުގައި ކުރުމަށްވާނަމަ، އެމުދަލުތައްވާނީ ވިޔަފާރި މުދަލަކަށެވެ. އެފަދަ މުދާ އުފެއްދުމުގައި ބޭނުންކުރާ ކުދިކުދި ބައިތަކުގެ ކަނޑައެޅުމަށް އެއިން ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބު ވެގެން ވެއެވެ.

އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް މިލްކު ކުރެވޭ މުދަލާއި ވިޔަފާރި ބޭނުންތަކަށް މިލްކު ކުރެވޭ މުދަލުގެ ތަފާތު :

އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް މިލްކު ކުރެވޭ މުދަލާއި ސާމާނަކީ، އަމިއްލަ ބޭނުންތައް ކުރުމަށްޓަކައި ހޯދައި ބަހައްޓައި، އެއިން ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތް ނުކުރާ މުދަލެވެ. އެފަދަ މުދަލުން ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހެއެވެ. އެފަދަ މުދާ ބެލެވެނީ "ޤުންޔާތު އުރޫޟް" ނުވަތަ ހަރުމުދަލުގެ ގޮތުގައެވެ.

ވިޔަފާރި ފަރާތަކުން ނުވަތަ ކުންފުންޏަކުން އެތަކެތި ގަންނަނީ އަމިއްލަ ބޭނުމުގައި ކަމުގެ ނިޔަތުގައި އޮންނަން ޖެހޭނެއެވެ.

މީގެ މިސާލަކީ ފުށިތަކާއި އިމާރާތްތަކާއި އުޅަނދުފަހަރާއި ޖިންސުތައް ފަދަ އަދުވާތް ވިއްކައި ނުވަތަ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް މާނައިގައިވާ ފަ. ގޮދި، ސައިކަލު، އަތަމާރި، މުޅި ބަހަރާޤާ ހެދުން، އަދި ފުރޮޅުހަކަތް ފަދަ އެއްޗެހި ވެސް ތަކެތީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ޤުންޔާތު އުރޫޟުގައި ނުވަތަ ހަރުމުދަލުން ޒަކާތް ނުދޭން ފަދައިން ވެސް ދޭންނުވާނޭ، ޒަކާތް ނުދޭތަން ހިލާބު ހަދާއިރު އެބައި އުނިކުރަން ޖެހެއެވެ.

ވިއްކުމުގެ ބޭނުމުގައި ގަންނަ މުދަލުން ޒަކާތް ވާޖިބުވުމުގެ ޝަރުތުތައް ހަމަވާނަމަ، އެފަދަ މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބު ވެގެންވެއެވެ. ވިއްކުމުގެ ބޭނުމުގައި ގަންނަ މުދަލަށް މުޙާސަބާގެ އިސްތިލާޙުގައި ކިޔައިދެނީ "ސަރކިއުލޭޓިންގް އެސެޓް" އެވެ. މިފަދަ ވިޔަފާރި މުދަލުގެ މިސާލުތަކީ މެޝިން، އުޅަނދުފަހަރު އަދި ބިން ފަދަ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ގަންނަ މުދަލެވެ.

ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުމުގެ ޝަރުތުތައް :

ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ކަނޑައެޅޭ ޝަރުތުތަކަކީ ފައިސާއިން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ވެސް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޝަރުތުތަކެވެ. (ފަސޭހަވަނީ ފަހަރުގެ ބަލަހައްޓާފައެވެ) އޭގެ އިތުރުން 2 ޝަރުތު ފާހަގަ ކޮށްލަން ޖެހެއެވެ. އެއީ ޢަމަލާއި ނިޔަތެވެ. ޢަމަލަކީ ބުނެވޭ ގޮތުގައި ބަދަލުކުރުމެވެ. ނިޔަތަކީ ބުނެވޭ އެގޮތުގައި މުދަލެއް ވިއްކައިގެން ނަފާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތެވެ. އެހެން ޝަރުތުތައް ނެތި، ހަމަ އެކަނި މިދެޝަރުތު ފުރިހަމަވުމުން، އެމުދަލަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ވާޖިބު ކުރެވޭނެ ނުވެއެވެ.

އިތުރަށް ކިޔައިދިނުމަށް މިސާލެއް :

މިހާރު ކާރުތަކެއް އެއްޗެހި އަދި ބޭނުންތައް ކުރުމުގެ ނިސްބަތުން އެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކާރު ވިއްކާލުމުން ގެނެސްދޭނެ ފައިދާ ޖަމާކުރާ ވިޔަފާރި ނަމަ، އެފަދަ ކާރަކީ ވިޔަފާރި މުދަލެއްގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ. އަދި އެފަދަ މުދަލުން ޒަކާތް ވެސް ދެއްކުމަކުން ނުޖެހޭނެއެވެ.

ހަމަ އެއާއެކު، މިހާރު ކާރުތަކެއް ގަތީ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ވިއްކާލާ ފައިދާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގައި ކަމަށްވާނަމަ، އޭގެ ތެރެއިން އެއްކާރަކީ ޢާއިލާގެ އަދިއްލަ ބޭނުމަށް ގެނެސްފައިވާ ކާރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެކާރުވެސް ވިޔަފާރި ބޭނުމަށް ގެނެސްފައިވާ މުދަލެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެން ޒަކާތް ދެއްކުން ޖެހޭނެއެވެ.

ކާރެން ވެސް ދެންނެވިފައިވާ ފަދައިން، މިއަހަރުގެ މަޢުލޫމާތު މައްސަލަ އަދި ގެންނަމުން އުމުރަށް ގެން އެކި އުޅެ ނިޔަތެއް. އެއްކަލަ ގެނުވުމުގެ ހަރަކާތް ނިޔަތެއް އެއާއި ޢާއްމު އަދިއްލަ ބޭނުމުގައި ބޭނުން ކުރުމުގައިވާނަމަ، އެއްއަހަރު ވިޔަފާރި މުދަލެއްގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ. ފަހުން އާންމު

ފައިދާ ޖައްސާފައި ވިއްކުމުގެ އެދުން އޮތްކަމުގައި ވިޔަސްފެނެވެ. އެއީ އާސަ އެގަމް ހިނދު، އެގަމުގެ ހަޖޫ ނިޔަތަކީ އެއީ ކަމުގައި ނުވާތީ އެވެ. ހަމަ އެޒަމާނު ވިޔަފާރި މުދަލުއްގައި އެވިއްކައިގެން ނަގާ ހުދުން ކަމުގައިވާނަމަ، އެއިން ޖަހާޒު ދަތުރުކުރުން ޖެހެއެވެ. އަލުގަކުން އެބަދުރުން ކުރުވުން ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ކުރިކަމުގައި ވިޔަސްފެނެވެ.

މުދާގަމް ހަޖޫ ނިޔަމް ބަދަލުވެއްޖެނަމަ، އުމުރުދު (ޖަހާޒު ދަތުރުކުރާ ނުދެއްކުމުގެ) ގެ ސިފައިން ބަދަލު އަންނާނެއެވެ. މިހެން މުދަލުގެ އުވިއްކަން ކަމުގައިވާފައި، އޭގެ ފަހުން އުމާގެ ނިޔަމް ބަދަލުވެ، އުމުދާ އާންމުގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ކުރުމަށް ކުރެވުން ދާއިމީކޮށް ބަހައްޓާ ނަމަ، ނިޔަމަށް އަންނަ މިފަދަ ބަދަލު، މުދަލުގެ ބަލައިގަން ފުސް އާދައެވެ. ޖަހާޒު ދަތުރުކުރުން ޖެހޭ ވިޔަފާރި މުދަލުގެ ބާލަމުން ޖަހާޒު ދަތުރުކުރުން ނުޖެހޭ ސަޤާފީ މިލްކުކޮށްފެވެ. ހަމަ އެފަދައިން އަމިއްލަ ބޭނުމުގެ ނިޔަތުގައި ގަތް އެއްޗެއް، ފަހުން އެގަތް މިހާގެ ނިޔަތް ބަދަލުވެ ވިއްކަން ނަގަފާސް އެއްޗިހެން ޖަހާޒު ދަތުރުކުރާ ނުޖެހޭއެވެ.

ވިޔަފާރި މުދަލުން ޖަހާޒު ދަތުރުކުރީ ކިހިނެއް؟

ޖަހާޒު ދަތުރުކުރުން ޖެހުމުން، ވިޔަފާރި ކޮންފިއުޝަސް ނިޔަމަ ވިޔަފާރިވެރިޔާ އާންމު ވިޔަފާރީގެ ސޮޝިޔަލް ރިސޯޓެއް (އިންވެސްޓްމެންޓް) ނަގާނެއެވެ. އުމުރުދުގައި އާންމު ވިޔަފާރީގައި މިހާރު ބާކީހުރި ކުރެވުނު މުދަލުއް ކަމުގައި ވިއްސާ، އަދި އާންމު ގުދަނުގައި ރައްކާ ކޮށްފައި ހުރި އަދި ބާކީހުރި ނުކުރެ މުދަލުއް ކަމުގައި ވިއްސާ ވެއެވެ. ދަތުން އެމެރިކާގެ އަގު އެއިރުގައި ބާޒާރުގައި ހުރިގޮތް ބަލައި ރިސާބު ކުރާނީ އެވެ. އެއަންނަ އާންމު އަޅުގައި ހުރި ފައިސާގެ ޖުމްލަ އަގުގައި، މުދަލުގެ އަގުކަމަށް ރިސާބު ކުރެވޭނޭ ޖުމްލަ އެއްކަމާނީ އެވެ. އެއަންނަ އާނަމަށް އެކި މިސްކީނުން ދަރާފައި ހުރި ދަރަނި ވީދާ ދަރާއިން (ޖަހާޒު ދަތުރުކުރާ ކުރިން) ކިޔާބަލަޒުން ހާޒިރާ ދަރަނީގެ މިންވަރު އެއްކަމާނީ އެވެ. އެއްކަމުކަމަށް، އެކި ފަރާތްތަކުން އާނާ ދަރަނީގެ މިންވަރު އެއިން ކަނޑާނީ އެވެ. އެބައި ކަނޑުމަށް ބާކީ ހުރި ޖީޑީޕީ އަދަދުގެ 2.5 ޓްރިލިއަން ޖަހާޒުގެ ގޮތުގައި ނެރެނީ އެވެ.

ވިޔަފާރި މުދަލުންނަގާ ޒަކާތް ހިސާބު ކުރާނީ :

ޒަކާތަށް ދައްކަން ޖެހޭބައި ނުކުމަށްޓަކައި، ވިއްކުމަށް އަތުގައި ބަހައްޓާފައިހުރި ހުރިހާ މުދަލުގެ އަގު (ބާޒާރުގައި އެއިރު އޮތްއަގުގެ ހުރި އަގު) + ފައިސާ (އަތުގައި ނުވަތަ ބޭންކުގައި ރައްކާ ކޮށްފައި ހުރި) + އަންނަން ހުރި ދަރަނި ތަކުގެ ތެރެއިން (ޒަކާތް ދައްކުމުގެ ކުރިން) ލިބޭނެ ކަމަށް ޔަގީންވާ ދަރަނިގެ މިންވަރު – އެކި ފަރާތްތަކަށް ދައްކަންހުރި ދަރަނިގެ މިންވަރު × % 2.5 އެވެ.

ޒަކާތް ދެއްކުމަށްޓަކައި މުދާ އަޅުކަނޑާ ހިސާބު ކުރާނެގޮތް :

ވިޔަފާރިވެރިޔާ އޭނާގެ އަތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގު ކުރާއިރު ބަލާނީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯއެވެ؟ އޭނާ އެމުދާ އަގު ކުރާނީ އެމުދާ ގަތް އިރު ހުރި އަގުންތޯއެވެ؟ ނުވަތަ އޭނާ ބަލަން ޖެހޭނީ ބާޒާރުގައި މުދާ ހުރި އަގުންތޯއެވެ؟

އޭނާ، އޭނާގެ އަތުގައިވާ މުދާ އަގު ކުރާއިރު، އަގު ކުރަންވާނީ އެމުދާ ގަތް އިރު ބާޒާރުގައި ހުރި އަގުން ކަމަށް އަހަރުމެން ބޭނުންވަނީ، ފަހަރެއްގައި އަގު ދަށް ވެފައިވެސް ހުރުމަކާއެވެ. އެހެންވީ އެމުދާ ގަތް އަގަށްވުރެ ދަށްވާނަމަވެސް. ވިޔަފާރި ފެށިޔާ މިހާރުގޮތުގައި ޒަކާތް ދައްކާނީ ބޭޒު އަދި ގައި ހިސާބު ހަދައިގެންނެވެ. ފަހަރެއްގައި މުދަލުގެ އަގު ގަތް އަގަށްވުރެ އިތުރު ވެފައި ވެސް ހުރެދާނެއެވެ. ވިޔަފާރިވެރިޔާ އޭނާގެ އަތުގައި ހުރި ތަކެތީގެ މިންވަރަށް ބަލާއިރުން، އެއީން ލިބޭން އޮތް ފައިދާ (ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ހިސާބު ހަދައިގެން ސަރުކާރު ގޮތުން އޭނަ އެއްކުރަންޖެހޭނީ) މިންވަރު އެއްސުރެތް ޒަކާތް ދައްކަވާށެވެ.

އެހެންވެ، ވިޔަފާރިވެރިޔާ އޭނާގެ ވިޔަފާރި މުދާ އަގުކުރާއިރު ބަލަންވާނީ އެމުދަލުގެ އަގު ބާޒާރުގައި އެއިރަކު ހުރި އަގެވެ. ބާޒާރުގައި ހުރި އަގެއް އޭނާ އެމުދާ ގަތްއިރު ހުރި އަގަށް ވުރެ މަތި އަގެއްގެ ނުވަތަ ދަށް އަގެއްގެ ބަދަލެއް ނެތި އެވެ.

މުދާ ވަކިން ވިއްކާނަމަ، އަދި ހަދަން ގެނޭނީ އުފައްދާ މުދަލެއް ވަކިން ވިއްކާން ހުންނަ އަގުންނެވެ. ހަމަ އުޖޫރައަށް ގަނެގެން ވިއްކާނަމަ، އަދި ހަދަން ގެނޭނީ ގަނެގެން ވިއްކާން ހުންނަ އަގުންނެވެ. ގަނެގެން އަގު ވަކިން (ދޫކޮށްލާ) ވިއްކާ ނަމަ އަދި ހަދަންވާނީ ގަނެގެން އަގު ވަކިން ވިއްކާން ހުންނަ އަގުންނެވެ.

މުދަލު ޒަކާތް ދައްކާނީ މުދަލުންތޯ ނުވަތަ ފައިސާއިންތޯ؟

ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދައްކާގޮތް ޝަރުޢީ ހުކުމަކީ، ނިޞާބު ހަމަވެ، އެއަހަރު އަހަރުފުރުމުން، މުދާ އަދި ކުރިމަތިކުރާ ޒަކާތަށް ނިސްބަތްވާ މިންވަރު ފައިސާއިން ދައްކާށެވެ. عمر بن الخطاب رضي الله عنه ވިދާޅުވިކަމަށް ރިވާ ވެގެންވެއެވެ.

"عن عمر بن الخطاب قال : لحماس ، أد زكاة مالك. قال : ما لي مال إلا جعاب وأدم. قال : قومها ثم أد زكاتها."

މާނައަކީ "ހަމާސަށް އުމަރުގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ މުދަލު ޒަކާތް ދައްކާށެވެ. ހަމާސް ދެންނެވިއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އަތުގައި ތިރު އަދާ ދަބަރާއި ފެން އަޅާ ހަންކަންވަޅު ނޫން އެއްޗެއް ނެތެވެ. އުމަރުގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެތަކެތި އަގުކޮށްފައި ޒަކާތް ދައްކާށެވެ."

އެހެންނަމަވެސް މިސްކީނުންނަށް ފަސޭހައެއް، ވަކިން އެއްބަސްވެވިއްޖެނަމަ، މުދަލުގެ ބަދަލުން އަމިއްލަ ޒަކާތް ދައްކަން ހުއްދަވާނެއެވެ.

ވިޔަފާރީގެ ދަރަނި :

ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތް ނަގުދު ފައިސާއިން ނުވަތަ ދަރަންޏެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް ކުރިއަށްދަނީއެވެ. ސުވާލަކީ ވިޔަފާރިވެރިޔާ ވިޔަފާރީގެ ދަރަންޏާ ގުޅޭ (ޒަކާތް ނެރުމުގައި) ޢަމަލުކުރާނީ ކިހިނަކުން ހެއްޔެވެ؟

ވިޔަފާރީގެ ދަރަނި ދެ ބަޔަކަށް ބެހިގެން ވެއެވެ. ފުރަތަމައީ ވިޔަފާރި ފަރާތަށް ލިބެން އޮންނަ ދަރަންޏެވެ. ދެވަނައީ ވިޔަފާރި ފަރާތް އެހެން މީހުންނަށް ދޭން އޮންނަ ދަރަންޏެވެ. މިދެބާވަތުގެ ދަރަންޏާ ގުޅޭ އަމަލު ކުރާނޭގޮތުގެ ތަފުސީލު ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.

ފުރަތަމަ ބައި : ފަހުން އަގު އަނބުރާ ގޮތަށް ވިޔަފާރިވެރިޔާ އެހެން މީހުންނަށް ދޫކޮށްފައި ހުންނަ ދުވަހަށް ލިބެންހުރި ދަރަނި އެވެ. ފިޤުހު އިލްމުވެރިން މިބާވަތުގެ ދަރަނި ދެ ބައިކޮށްފައި ވެއެވެ. އެއީ ރަނގަޅު ދަރަންޏާއި ނުރަނގަޅު ދަރަންޏެވެ.

ހ- ރަނގަޅު ދަރަންޏަކީ، ދަރަނިވެރިޔާއަށް އެދަރަނި އަދާ ކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ ދަރަންޏެވެ. ނުވަތަ ދަރަނިވެރިޔާ އެދަރަނި މަތިން ހަނދާން ނެތިފައި ހުއްޓަސް (އަދި އިންކާރު ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް) އެ ޤާބިލުކަން ހުރި ދަރަންޏެވެ. އަދި ސަރުކާރުން ގަސްދުކަމުގައިވާނަމަ، އެދަރަނި ދިން ފަރާތަށް އަބަދު ދެވޭނެ ދަރަންޏެވެ. މިފަދަ ދަރަނިތަކަށް "ރަނގަޅު ދަރަނި" މިހެން ކިޔައެވެ.

މިބާވަތުގެ ދަރަންޏޭގެ ޒަކާތް ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް ވިޔަފާރިވެރިޔާ އޭނާގެ އެހެން މުދަލުގެ ޒަކާތާ އެކު ދައްކަން ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ.

ށ- ނުރަނގަޅު ދަރަންޏަކީ، ދަރަނިވެރިޔާ އެދަރަންޏަކަށް އިންކާރު ކުރާ، އަދި ޤާބިލުކަން ނުހުރި ވެސް ނެތް ދަރަންޏެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ، ދަރަންޏަކަށް އިޢުތިރާފުވި ކަމުގައި ވިޔަސް (އެދަރަނި ދެއްކުމަށް) ދިގުދެންމާ މިހާރު ދަރަންޏެވެ. ނުވަތަ ދައްކުމަށް އުނދަގޫވެފައިވާ ދަރަންޏެވެ. މިފަދަ ދަރަންޏަކީ އެ ލިބިގެން ފަހަރަކުން ލިބުމުގެ ޝައްކު ހުރި ދަރަންޏެވެ.
މިފަދަ ދަރަންޏަކީ އެދަރަނި ނުލިބި ވިޔަފާރިވެރިޔާއަށް އޭރުން ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބުވާން ދަރަންޏެއްނޫނެވެ. ކިތަންމެ ގިނަ އަހަރުތަކެއް ވަންދެން ނުލިބި ހުރެފައި އެލިބިއްޖެ ނަމަ، ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭނީ އެއް އަހަރުގެ ޒަކާތެވެ.

ދެވަނަ ބައި : ވިޔަފާރިވެރިޔާ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދޭން އޮތް ދަރަންޏެވެ.

ވިޔަފާރިވެރިޔާ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދޭން އޮންނަ ދަރަނި، ޒަކާތުގެ މިންވަރުން ކަނޑައެޅެން ޖެހެއެވެ. މަތީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، މިބަޔާއިން ޒަކާތް ނެގުން ދެނެ؟ މި ދަރަނި ދިން ފަރާތްތަކެވެ.

ދޫއް: އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މުދަލުގެ ޒަކާތް

އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މުދަލުގެ ޒަކާތް :

އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މުދަލުން ޒަކާތް ނެރުމުގެ ޝަރުޢީ ހުކުމަކީ، ވިޔަފާރި މުދަލުން ވެސް ޒަކާތް ނެރުމުގައި ވެސް އަސްލަކީ ހަމަ އެވެ. މި ދެ ބާވަތުގެ މުޢާމަލާތުގައި ވެސް، މުދާ ގަންނަނީ ބާޒާރުގައި އޭގެ އަގު ހުރި ވަރަކަށް ވިއްކުމުގެ ނިޔަތުގައެވެ.

މިބާވަތުގެ މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށްފަހު، އަހަރެއް ނުވަތަ ބޭނުމެއްގައި ރައްކާކޮށްފައި ހުރި ފައިސާއި އެއްކުރެވޭތީއެވެ. އަދި ދަރަންޏަށް ދޫކުރެވިފައި ހުރި ދަރަނީގެ ބޮޑުއިން ދަރަނި ވެސް އެއްކުރެވޭތީއެވެ. ދަރަނި އެދިގެ އަދާކުރަން ހުރި ދަރަނީގެ މިންވަރު، އަހަރުގައި ހުރި ޤީމަތު ވިއްކާފައިވާ އަގުކުރުމުން، ބޭނުން ހުރި އަދަދަށް އެއް ޒަކާތަށް ނެރެންޖެހޭ މިންވަރު ދިނުމުގެ ކުރިން ޖެހޭ އަދަދެވެ.

އެހެންނަމަވެސް، އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މުދަލުން ޒަކާތް ދިނުމާއި، ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދިނުން އަލަށް ތަފާތެއް ހުރެއެވެ. އެއީ ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދައްކާއިރު، މުދަލުގެ އަގުކުރާ އެއް ހިސާބު ހަރަދާއި ލިބޭ ފައިދާއަށް ބަލައިގެންނެވެ. އެކަމަކު އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މުދާ އަގު ކުރަނީ ރައްސާމާލާތް ބޭނުމުކުރާއިރު އެއިން ލިބޭ ފައިދާއަށް އެކަނި ބަލައިގެން އަގުކުރާނެއެވެ.

ގިނަ ފުޤަހާއަށް މިބާވަތުގެ މުދާ ބެލެވިފައިވަނީ ވިޔަސާގެ އަސާސްތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. ވިޔަސާގެ އަސާސަކީ އެއިން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ އެއްޗެއްނޫނެވެ. މިސާލަކަށް ގެސްޓްހައުސް އާލާތްތަކާއި

އިމާރާތްތަކާއި ކާރުހާނާ ފަދަ ތަންތަނެވެ. މިފަދަ ތަންތަނާއި ތަކެތި ބޭނުންވާ ތަކެތި އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަންތަނާއި ތަކެތީގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ޒަކާތު ދައްކަން ވާޖިބުވާ ތަންތަނާއި ތަކެއްޗަށް ނުވެއެވެ.

މިތާނގައި ފާހަގަ ކޮށްލަން ޖެހެނީ، ކާރުހާނާތަކުގައި ތަކެތި އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ރޯ މެޓީރިއަލްތަކީ އެތަކެތީގެ މިލްކުވެރިޔާ ހަނދުމަކުން އަހަރެއް ވެއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އެއާ އެއްގޮތް އެއްޗެއް މުދަލުގެ ނިސާބުގެ ބަރާބަރުގެ ތެރެއަށް އައްސަރުކުރިނަމަ، (މިސާލަކަށް ފައިސާގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި މުދަލުގެ ބަރާބަރު) އެއިން ޒަކާތު ދައްކަން ވާޖިބުވާނެ ތަކެއްޗެވެ.

މިދެންނެވި ގޮތަށް ރޯ މެޓީރިއަލްތައް ގަނެސް ކާރުހާނާގައި ހުއްޓަސް ނުވަތަ ބޭނުން ކުރަމުންދާއިރު ނަގާފައި ހުއްޓަސް ނުވަތަ އެއިން ތަކެތި އުފެއްދުމުގައި، ޒަކާތު ދައްކަން އޮތް ވަގުތާހަމައަށް ނުފިލާ ހުއްޓަސް، އޭގެ އަގު ކަނޑައަޅައިގެން ރޯ މެޓީރިއަލްގެ ޒަކާތުގައި އެތަކެތި ހިމެނޭ، ހަމަ އަދަދެވެ. އުފެއްދިފައިވާ ތަކެއްޗާ އެއްކޮށް އަގުކޮށްގެން ޒަކާތުދޭންވާނެއެވެ.

އަށްވަނަ ފަޞްލު : ކުންފުނި، ސްޓޮކް އަދި ބޮންޑުގެ ޒަކާތް

އެކެއް : ކުންފުނިތަކުގެ ޒަކާތް

ހ- ޖޮއިންޓް ސްޓޮކް ކުންފުނިތަކާއި، [1] ޝެއާރީ ގޮތުން މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު ޝަޚްޞިއްޔަތެއް ލިބިފައި އޮންނަ ކުންފުނި ތަކަކަށްވާތީ، އެފަދަ ކުންފުނިތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުން ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް އަމަލު ކުރަން ޖެހެއެވެ.

1- ކުންފުނިން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ ކަމުގެ ޝަރުތުތައް ހަމަވުން.
2- ކުންފުނީގެ މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުން.

[1]- Joint-stock company is a business owned by its investors, with each investor owning a share of the company based on the amount that they've invested.

3- ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ކުންފުނީގެ ޢާއްމު ބައްދަލުވުމަކުން ޤަރާރެއް ނެރުން.

4- ކުންފުނިން ހިއްސާދާރުންގެ ޒަކާތް ދެއްކުމަށް އެމީހުންގެ ރުހުން ހޯދުން. (އެގޮތުން ކުންފުނިން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ހިއްސާދާރުން ޕަވަރު އޮފް އެޓާނީ އެއް ދިނުން)

މި ތަފްޞީލު ބިނާވެފައިވަނީ ރަސޫލު ﷺ ގެ ސުންނަތުން އެނގެން އޮންނަ، ނަޢަމްސޫފީގެ ޒަކާތުގެ "الخلطة" މި ޤާއިދާގެ މަށްޗަށެވެ. (الخلطة ގެ ތަރުޖަމާ މާނައަކީ އެއްކޮށްލުމެވެ.) އިސްލާމީ ޢުލަމާއުންގެ މަޝްހޫރު ބައެއް ފިޤުހީ މަދްރަސާތަކުން މިޞްރާއި، ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާގެ އިތުރަށް އެހެން ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ފަތުވާ ބޯޑުތަކުން ފަތުވާ ދީފައެވެ. ކުވައިތުގެ ޒަކާތު ހައުސް އިން އިންތިޒާމުކޮށް ކޮންފަރެންސް 1984 ވަނަ އަހަރު ބޭއްވި ފުރަތަމަ ޒަކާތު ކޮންފަރެންސް ގައި މިތަފްޞީލު ވަނީ ބަލައިގަނެފައެވެ.

ކުންފުނިތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ މަތީގައި ދަންނަވާފައިވާ 4 ގޮތުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް އަމަލު ކުރުމެވެ. އެއިން ގޮތަކަށް އަމަލު ނުކުރެވޭނަމަ، ކުންފުނިން ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހޭ މިންވަރު ހިސާބުކޮށް ބަލައި، ކޮންމެ ހިއްސާ އަކުން ޒަކާތަށް ދައްކަންޖެހޭ މިންވަރު އަހަރީ ބެލެންސްޝީޓުގައި ބަޔާން ކުރަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން ކޮންމެ ހިއްސާދާރަކަށް އެމީހެއްގެ ހިއްސާތަކުން ޒަކާތަށް ދައްކަންޖެހޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ފަސޭހަވާނެއެވެ.

ނ- ކުންފުނިން ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންވާ މިންވަރު ހިސާބު ކުރާނީ ޢާއްމު މީހަކުވެސް އެކަނި ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންވާ މިންވަރު ހިސާބު ކުރާ ގޮތަށެވެ. މިގޮތަށް ހިސާބުކުރާއިރު ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާ ހިރާ މުދަލުތަކުން، އެއީ ފައިސާ ނުވަތަ ނަޤްދު ނުވަތަ ތަކެތި ވިޔަފާރީގެ އުފެއްދުންތަކާ ނުވަތަ ވިޔަފާރީ މުދާ، މިނޫން މުދާ ކަމުގައިވިޔަސް، އެހިރާ މުދަލުތަކުން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭނެއެވެ.

ސަރުކާރުން ގެންގުޅޭ ހުރިހާ ހިއްސާތަކުން، ދައުލަތުގެ ޓްރަސްޓުން، ވަޤުފުތަކުން، އަދި ޒަކާތް މުއައްސަސާތަކުން ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.

ރޫހް : ސްކޫލުގެ ޤަލާމް

ސްކޫލުގެ މުޢާމަލާތް ކުރުމާބެހޭ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް :

ސްކޫލަކީ ކުއްޖުންގެ ތަރުބިއްޔަތުގެ މުސްތަޤްބަލް ބިނާކުރާ ތަނެކެވެ. ސްކޫލުން ތަޢުލީމާއި ތަރުބިއްޔަތު ދެވުމުގައި ކުދިންނަށް ހިތްހަމަޖެހޭ ނަޒާހަތްތެރި ތަނަކަށް ވާން ޖެހެއެވެ. ސްކޫލަކީ ދަރިވަރުންގެ ޢަމަލުތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް އެހީތެރިވާ ތަނަކަށް ވާން ޖެހޭނެއެވެ. އަދި ސްކޫލަކީ ކުދިންގެ ތަރުބިއްޔަތުގެ ބޭސިކް ތަނެވެ. އަދި ބެލެނިވެރިންގެ ވާޖިބު ސްކޫލާ (ހިއްސާވެ) ވެއްޖެއްޔާ އިހްތިރާމް ކުރަންޖެހެއެވެ.

ސްކޫލަކީ އަހަރެމެން ތަރުބިއްޔަތު ހޯދާ ތަނެވެ (ވިއްޔާ) ދުނިޔެ، އާޚިރަތް ދެމެހެއްޓުމަށް (ކުރިއެރުން ލިބިގެން) އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާ މަގެވެ. އެހެން ބަހަކުން، ސްކޫލްގެ ބާރުވެރިކަމުގެ ދަށުން ތަރުބިއްޔަތު ބިނާކުރަމުންދާ (ސަގާފަތާއި މަންހަޖާ) ބެލުމުގައި، ބާރުވެރިކަމުގެ ވެރިން ވަރަށް ވަރުގަދަ (މަސައްކަތް ވެރިޔާ ހުރި) ކުރުމަށް ތަރުބިއްޔަތު ދެއެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ސްކޫލުގެ މުޢާމަލާތް ރަނގަޅުކުރުމަށް، ބެލެނިވެރިންނަށް ވެސް ދެނެގަތުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު މުޢާމަލާތުގެ ބައެއް ކަންކަމެވެ. އެ ދަރިވަރުންގެ ތަރުބިއްޔަތުގެ ޙައްޤުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތު ދަނެގަތުމުގައި މުޢާމަލާތް ކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ އާދަޔާޚިލާފް ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ނުވަތަ އެހެން ކުރުމުގެ ރަނގަޅު މަގެވެ. ދަރިވަރުންނާ މުޢާމަލާތު ހުރިހާ ކަމެއް ޢަމަލުކުރުމުގައި ސްކޫލް ތަރުބިއްޔަތުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބުނާގޮތް ކަމެވެ. ތަރުބިއްޔަތު ދޭން ބޭނުންވާ މުޢާމަލާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ދަރިވަރުންގެ ސްކޫލް ހާލަތު ބަލަހައްޓަން ވާން ޖެހޭ ކަމެކެވެ.

ސްޓޮކް އިން ޒަކާތް ދައްކާނުގޮތް :

ސްޓޮކް ގަތުވިކުރުމުގެ ސްޓޮކުގެ ޒަކާތް ދައްކަން ކުންފުނިން (ކުރިން ދެންނެވިފަދައިން 4 ގޮތުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް[2]) ހަމަޖައްސާފައިވާނަމަ، އެ ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ ސްޓޮކް ގަތުވިކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ހިމެނޭ ކަމެއްނޫނެވެ. ކުންފުނިން އެގޮތަށް ޒަކާތް ނުދައްކާނަމަ، ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތުގެ މަތިން ސްޓޮކް ގަތުވިކުރުމުން ޒަކާތް ދައްކަންޖެހޭނެއެވެ.

- އާންމު ސްޓޮކް ގަތުމުގެ ބަޔަކީ ނިޔަތަކީ، އެ ސްޓޮކް ގަނެވިއްކައިގެން (ވިޔަފާރިކޮށްގެން) ނަފާ ހޯދުން ކަމުގައިވާނަމަ، އެފަދަ ސްޓޮކުން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭނީ، ޒަކާތް ވާޖިބުވި ދުވަހު ބާޒާރުގައި އެފަދަ ސްޓޮކުތަކުގެ އަގު ބަލައި (އަގުގައި ހުރި ސްޓޮކުގެ) އަގުގެ، 2.5 އިންސައްތަ ޒަކާތަށް ނެރެގެންނެވެ. ވިޔަފާރި މުދަލުން ދޭން ޒަކާތް ނެރޭ ފަދައިންނެވެ.

- އެކަމަކު އާންމު ސްޓޮކް ގަތުމުގެ ބަޔަކީ ނިޔަތަކީ، ކުންފުނީގެ އަހަރީ ފައިދާއިން މަންފާ ހޯދުން ކަމުގައިވާނަމަ، އާންމު ޒަކާތް ދިނުމުގައި އަމަލު ކުރަންވާނީ އަންނަނިވި ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

---

[2] - ޒީއިންޖް ސްޓޮކް ކުންފުނިތަކަކީ، ޝަރުޢީ ގޮތުން ހިނގަން މުސްތަޤިއްލު ޝަރީޢާބޯޑެއް ހުރެފައި އޮންނަ ކުންފުނި ތަކަކަށްވުރެ، އެފަދަ ކުންފުނިތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް އަމަލު ކުރަން ޖެހެއެވެ.

1- ކުންފުނިން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ ކަމުގެ ޤާނޫނެއް ހުރުން.

2- ކުންފުނީގެ މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުން.

3- ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ކުންފުނީގެ އާއްމު ބައްދަލުވުމުގައި ޤަރާރެއް ހުރުން.

4- ކުންފުނިން ހިއްސާދާރުންގެ ޒަކާތް ދެއްކުމަށް އެދިއްޖެނަމަ ހުއްދަ އޮތުން. (އެގޮތުން ކުންފުނިން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ހިއްސާދާރުން ހުއްދަ އެދި ދިނުން)

1- ސްކޫލުގެ ވެރިފިކޭޝަން (ކޮންފިރީގެ ފަރާތުން ނުވަތަ އެހެން ގޮތަކަށް ވިސް) ކޮންމެ ސްކޫލަކަށް ހާސިލުވެފައިވާ މިންވަރު އެނގެން އޮތުމަކީ، ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެން ޖެހޭނީ އެމިންވަރުގެ 2.5 އިންސައްތައެވެ.

2- އެގޮތަށް އެނގެން ނެތުމަކީ، އާންމުކޮށް އަހަރީ ފައިނޭންސް ރިޕޯޓު އެއްކަލާ، ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބުވާ އެހެން މުދަލާ އެއްކޮށް، އެ މުދަލުގެ ޒަކާތާއި ނިސާބާއި ގުޅާނީއެވެ. ދެން އޭގެ 2.5 އިންސައްތަ ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރޭނީއެވެ.

ތިނެއް : ބޭންކުގެ ޒަކާތް

ބޭންކުގެ މުޢާމަލާތް ކުރުމާ ގުޅޭ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް :

ބޭންކު މާނަކުރެވެނީ، ކުންފުންޏަކުން ނުވަތަ އެ ދޫކުރި ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ، އެ ދޫކުރާ ވަޒީފާ އޭގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އިންޓްރެސްޓް ރޭޓެއް (ރިބާގެ ފައިދާގެ މިންވަރެއް) އެކުލެވިފައިވާ ދަރަންޖެއްގެ ގޮތުގައި އެވެ. ރިބާގެ މި ފައިދާއަކީ ކުންފުންޏަށް ލިބިދާން ފައިދާއަށް ނުވަތަ ގެއްލުމަށް ބިނާވެފައި އޮންނަ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. ބޭންކު އަދާ ކުރަންޖެހޭ ވަގުތު ޖެހުމުން އެ ދޫކުރި ފަރާތުން އެ އަދާކުރާނެއެވެ.

ބޭންކަކީ، ފުރަތަމަ އެ ދޫކުރާ ވަގުތު ކަނޑައެޅިފައިވާ އަގެއް އޮންނަ އެއްޗެކެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ މިސްރަކުން އެއަށް ބާޒާރުގެ ހާލަތާ (ސަޕްލައި އާއި ޑިމާންޑް) މިންވަރަށް ބަދަލުވެ، ބާޒާރުގައި ވިއްކާ އަގެއް (މާކެޓް ވެލިއުއެއް) ވެސް އޮންނަ އެއްޗެކެވެ.

ބޭންކުގެ މުޢާމަލާތަކީ އާދައިގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރިބާގެ ފައިދާ އެކުލެވޭ މުޢާމަލާތެއްކަމާއި، އެދަރަނި އަދާކުރުމުގެ ޒިންމާ އުފުލަން ނުޖެހޭ އެހެން ފަރާތަކަށްވުރެން އެ ދަރަނި ގަތުމުގައި ބައިވެރިވާ ކަމަކީވެސް ޙަރާމް މުޢާމަލާތެކެވެ.

ބޮންޑުގެ ޒަކާތް ދައްކާނެ ގޮތް :

ބޮންޑުގެ މުޢާމަލާތަކީ ކުރިން ވެސް ދެންނެވިފަދައިވާ ފަދައިން، އާއި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރިބާގެ ފައިދާ އެކުލެވޭ މުޢާމަލާތަކަށްވާތީ، ހަރާމް މުޢާމަލާތެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިފަދަ ބޮންޑުގެ ރައުސުލްމާލުން ކޮންމެ (ހަނދުމަހުން) އަހަރަކު ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހެއެވެ.

މިޒަކާތް ދައްކަމުންދާކަމަކީ، ބޮންޑުގެ ވިޔަފާރިކުރާ އަތުގައިވާ ބޮންޑުގެ ރައުސުލްމާލު އަގުތަކުން، ނިސާބަށް ހަމަވެ ހަނދުމަހުން އަހަރު ހަމަވެފައިވާ އެހެން މިލްކިއްޔާތާ އެއްކޮށް ހިސާބުކޮށް ޖެހެއެވެ. އާއެކުގައި، ޖުމްލަ ރައުސުލްމާލުގެ 2.5 އިންސައްތައިގެ މިންވަރު ރިބާގެ ފައިދާ ނުލައި ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހެއެވެ.

ބޮންޑަށް ލިބޭ ރިބާގެ ފައިދާއާ ގުޅޭ ޝަރުޢީ ޙުކުމް އަދި ޒަކާތާ ގުޅޭ ގޮތް :

ބޮންޑަށް ލިބޭ ރިބާގެ ފައިދާއަކީ ހަރާމްގޮތުގައި ފައިދާއެއްކަމުން ހުރެ. އެފައިދާ ހަލާލުކުރުން ޖާއިޒުނުވެއެވެ. މިސްކީނުންނާ ނުވަތަ ހުކުމްގައި ޔަތީމު ފަގީރުން ތަކުން ހިޔާރުކުރުން، އާއްމުންނަށް ތަންތަނަށް ނުވަތަ ހެޔޮ ކަންކަމަށް ހޭދަކުރެވެއެވެ. ރިބާގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިދާއިން ހަރާމްކަން ފިލުވާ، ހަރާމް ފައިދާ ހިފަމުން ދިޔުމަށް ރިބާގެ ސަބަބުން ސަލާމަތްވެވެއެވެ.

އެހެނަސް މިހާރުގެ ޒަކާތުގެ ރިސާލަތުން ފިޔަވަޅު ދޭން ވިޔަފާރިކުރާ ގޮތުން ފެންނަނީ. އެގޮތުން ހަމަ މިއާއި ގުޅޭ އިލްމުވެރިން ބަލައިގަތީ ރިބާގެ ފައިދާ އެބޮއްސަ މިންވަރު، ފައިދާ ނުލައި މާލުގެ އަސްލުން ބަލާ ފައިދާ ހުކުމް ނެރުއްވާ ގައިދާއެވެ. އެފައިދާ ހަލާލްނުވާ ހަރާމް ޒަކާތު ފިޔަވައި ފިޔަވަޅު އަޅަންޖެހެއެވެ.

ނުވަވަނަ ފަސްލު : ހަރުމުދަލުގެ ޙާލަތު

ހަރުމުދަލުގެ ތަޢާރަފު :

ހަރުމުދަލަކީ ބުނެވޭނީ ވިއްކުމަށް ނުވަތަ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ނޫން ގޮތަށް ގަންނަ، އެކަމަކު އެއިން ލިބޭ އެއްޗެއް ވިއްކައިގެން ނުވަތަ އެމުދަލެއް ކުއްޔަށްދީގެން މަންފާ ލިބިގަތުމަށް ގަންނަ މުދަލަށެވެ.

މި ތަޢާރަފުގެ ތެރެއަށް ގެތަކާއި، ޢިމާރާތްތަކާއި، ފެކްޓަރީތަކާއި، މަޝިނަރީ، ބޯޓުފަހަރު، ކާރު، ބޯޓުފަހަރު، ކާރު އަދި މިނޫން ވެސް މިފަދަ ބާވަތްތަކުގެ މުދަލުގެ އުފެއްދުންތަކުން ފައިދާ ލިބޭ މުދާ ވަދެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ނަޔާއްސޫ، މިސާލަކަށް ގޮނޑި، މޭޒު، ކަނބަޑިބަކަރި، ފަދަ އެއްޗެ ލިޔު ނުވަތަ ކުރެހުން މަންފާވީ ބައިވެރިން ވެސް ހިމެނެއެވެ.

ހަރުމުދަލާއި އެހެން މުދަލުގެ ތަފާތަކީ، ހަރުމުދާ ގަންނަނީ ނުވަތަ އަތުގައި ބަހައްޓަނީ އުމުރުދުވަން ގަންނާ ހޯދުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ. ގަންނާ ހޯދުމަކުން އާދޭ ޖާގަ ބަދަލު ނާންނާނެއެވެ. ހަރުމުދަލުގެ ގޮތުގައި ނިޔަލުން މުދާ ގެންނަނީ (ގަނޑުމުލުދުދުގެ) ބޭނުމުގައި ކަމަށް ވެވެ. މިގޮތުން އެތަކެއް މުދާ އެކަކުގެ އެއްކޮށް ލިބިގަތުމަށް ބަދަލުވަމުން ދެއެވެ.

ގެތަކާއި ޢިމާރާތްތަކާއި އަދި މިނޫނަސް މިފަދަ މުދާ، ހަރުމުދަލުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ، އަދި ހަރުމުދަލުގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭ، އެމުދަލެއް ގޮތް އޮތް ނިޔަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ. އެމުދަލަކުން ލިބޭ އެއްޗަކަށްކަން ގަނެފައި ހޯދުން ނުވަތަ އެމުދަލެއް ވިއްކައިގެން ނަފާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގެ މައްޗަށެވެ.

ހަރުމުދަލުގެ ޙާލަތު ދައްކާނެގޮތް :

ހަރުމުދަލުގެ ޙާލަތު ދައްކާނީ ގޮތުގައި މުސްތަޤިއް އިސްތިހުލާކުގެ ދުރުގައި ދީ ބަޔާންކޮށް ފައެވެ.

ފުރަތަމަ ބަޔާން :

މި ބަޔާނުގެ ޢިލްމުވެރިން ދެކެވަޑައިގެންނަވާ ގޮތުގައި ހަރުމުދަލުން ލިބޭ ފައިދާއިން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ، އެފައިދާ ލިބުނީ ހަނދުމަހުން އަހަރެއް ފުރުނުތޯ. ހަނދުމަހުން އަހަރެއް ފުރިއްޖެވުމުން، އެއަހަރަކު (އެ ހަރުމުދަލުން) ލިބުނު އާމްދަނީ، އޭނާއަށް ލިބިފައިވާ އެހެނިހެން އާމްދަނީއާ އެއްކުރުމުން އަންނަ ޖުމުލަ އަދަދުގެ 2.5 އިންސައްތަ ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހެއެވެ.

މި ބަޔާނަކީ އެންމެ އަދުލު ބަޔާނުކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލެވޭ ބަޔާނެވެ.

ދެވަނަ ބަޔާން :

މި ބަޔާނުގެ ޢިލްމުވެރިން ދެކެވަޑައިގެންނަވާ ގޮތުގައި ހަރުމުދަލުން ލިބޭ ފާއިދާގެ އިތުރުން، ސީދާ ހަރުމުދަލުން ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ ވިޔަފާރި މުދަލުން ވެސް ޒަކާތް ދައްކާ ފަދައިންނެވެ. އެގޮތުން ހަރުމުދަލުގެ ވެރިފަރާތްތަކުން ކޮންމެ ހަނދުމަހުން އަހަރަކު އިމާރާތްތަކުފަދަ އާންމުގެ މިލްކުގައިވާ ހަރުމުދަލު، އަދި އެމުދަލުން އާމްދަނީ ހާސިލުވާ ފައިދާ އަގުކޮށް އެއްކުރަން ޖެހެއެވެ. މިގޮތުން އެއްކުރުމުން ނިސާބަށް ހަމަވެއްޖެނަމަ، ނިސާބުގެ އެ މިންވަރަށް ޒަކާތް ދައްކަންވާނެއެވެ.

ހަރުމުދަލުން ޒަކާތް ދައްކަން ވާޖިބުވާ އަދި ޝަރުޢީ ޝަރުތުތައް ހަމަވުމުން، ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ އެމުދަލުން ލިބޭ ފައިދާއިންނެވެ. މިފައިދާ މިންކުރާނީ އެތަކެއްޗާގުޅޭ ހަރަދުތައް އަދި، މުއައްޒަފުންގެ ހަރަދު، މަރާމާތުގެ ހަރަދު، އަދި ބިލްތަކުގެ އިތުރުން، ހަރުމުދަލަށް އިންޝުއަރަންސްކުރާ އާސަރުން އިންޝުއަރަންސް ލިބޭ ހަރުމުދަލަކީ ވަސީލަތްތަކަށް، ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އާމްދަނީ ބަހައި އަސާސީ މިންވަރާ ޢާއިލާގެ މީހުންގެ ހަރަދު ކަނޑާލުމަށްފަހު ބޭނުންވާ މިންވަރު ކަނޑައެޅުމަށްފަހު އެވެ.

މިގޮތުން ހަރަދު ކަނޑައި ހިސާބު ކުރުމަށްފަހު، އެމުދަލުން ލިބޭ ފައިދާއިން 2.5 އިންސައްތަ ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންޖެހެއެވެ.

ދިހަވަނަ ފަސްލު : ނަޢަމްސޫލީގެ ޒަކާތް

ނަޢަމްސޫލީގެ ތަޢާރަފު :

ނަޢަމްސޫލީތަކަކީ އިންސާނުން ވަރަށް ބޭނުން އެތަކެއްޗެއް ބައިވަރު ޖަނަވާރުތަކެކެވެ. ނަޢަމްސޫލީގެ ގޮތުގައި ހިމެނެނީ، ޖަމަލު، ގެރި (ބަރުދު ހިމެނޭގޮތުން)، ކަންބަޅި (ބަކަރި އާއި މަޢިޒު ހިމެނޭގޮތުން) މިއެވެ.

ނަޢަމްސޫލީގެ ޒަކާތަށް މާތް الله ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވެސް ބަޔާން ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. އެކަމާބެހޭ ވަޙީ ކުރެއްވިއެވެ.

"أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ أَنْعَٰما فَهُمْ لَهَا مَٰلِكُونَ 71 وَذَلَّلْنَٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ 72 وَلَهُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ وَمَشَارِبُ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ 73"

މާނައީ "ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަތްތަކުން ތަކެތީގެ ތެރެއިން ނަޢަމްސޫލީ، އެއުރެންނަށްޓަކައި ހައްދަވާފައިވާކަމީ، އެއުރެންނަށްކަން ނުފެނުނީހެއްޔެވެ؟ ފަހެ، އެއުރެންނީ އެތަކެތީގެ މިލްކުވެރިންނެވެ. އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެތަކެތި އެއުރެންނަށް ކިޔަމަންތެރިކޮށްދެއްވީމެވެ. ފަހެ، އޭގެތެރެއިން އެއުރެންގެ ސަވާރީތައް ވެއެވެ. އަދި އެއުރެން އެ ތަކެތިން ކައި އުޅެތެވެ. އަދި މަންފާތަކާއި، ބުއިންތައް އެ ތަކެތީގައި އެއުރެންނަށްޓަކައި ވެއެވެ. ފަހެ، އެއުރެން ޝުކުރު ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ."

މާތް الله އަޅުކަނބަލުންނަށް ދެއްވާފައިވާ، ބޮޑެތި ނިޢުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން ނަޢަމްސޫލީގެ ނިޢުމަތްތަކަށް އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރުވެރިވުމަށެވެ. އެހެންވެ އެ ވާޖިބު އަދާކުރުމަށް ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރުވެރިވުމުގެ ގޮތުން ކުރެވޭ އެއް ކަމެވެ. މާތް ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން ޒަކާތް ދެއްކުމުގެ މިންވަރާއި އެކި ނިޞާބު އެނގެއެވެ. އަދި އެފަދައިން ޒަކާތް ދެއްކުމުން މަނާވެގެންވާ މީހުންނަށް ރަސޫލާ ﷺ ސުންނަތުގައި އިންޒާރު ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ރަސޫލު ﷺ ބަޔާން ކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

"مَا مِنْ رَجُلٍ يكونُ له إبلٌ أو بقرٌ أو غنمٌ لا يؤدي حقَّها إلا أُتِيَ بها يومَ القيامةِ أعظمَ ما يكونُ وأَسْمَنَهُ، تَطَؤُه بأخفافِها، وتنطَحُهُ بقرونها، كلَّما جازَتْ أُخراها رُدَّت عليه أُولاها حتى يُقضَى بينَ الناس"

މާނައަކީ "ޖަމަލު، ގެރި، ބަކަރި ހުރި މީހަކު، އެތަކެތީގެ ޙައްޤު (ޒަކާތް) ނުދައްކާނަމަ، ޤިޔާމަތްދުވަހުން (އެމީހަކަށް ޙަޤުބަދަލުވުމަށް) އެތަކެތި ދުނިޔޭގައި ތިބި ވަރަށްވުރެ ފަލަވެގެންނާ ބޮޑުވެގެން ގެންވޭނެއެވެ. ދެން އެތަކެތި އެމީހާގެ ގައިމަތީން ފޮށްގަނޑުން (ތަޅަފުން) ހިނގާނެއެވެ. އަދި އެތަކެތީ ދަޅުން އެމީހާގެ ގައިގައި ތަޅުވުންދާނެއެވެ. އެތަކެތި އެމީހާގެ ގައިމަތީން ހިނގަމުން ގޮސް ނިމުނީމަ، ކުރީން އައި އެއްޗަކީ އެމީހާގެ ގައިމަތިން އަނބުރައި (ތަޅަން) ފެށޭނެއެވެ. މިގޮތުގައި، މީސްތަކުންގެ ދެމެދުގައި ނިޔާ ކަނޑައަޅައި ނިމެންދެން ތަކުލީފު ކުރައްވާނެއެވެ."

ނަޢަމްސޫފުން ޒަކާތް ވާޖިބު ވުމުގެ ޝަރުޠުތައް :

ނަޢަމްސޫފުން ޒަކާތް ވާޖިބުވުމުގައި، ފިއްޟާއިންނާއި ބާރުން ޖެހިފައިވާ މުދަލުންނާއި ޒަކާތް ހައްދުވާ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކުގެ ބަޔާންތައް ތަރައްޤީކުރި ގޮތްތަކާއި، އަދި ނަޢަމްސޫފުތަކުގެ ވިޔަފާރިތައް ފަސް ބައިންސަފަ ނުވާނެހެން ޝަރުޠުތަކެއް ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވެއެވެ. އެއީ އެހެން ދިޔާރުތަކާއި އެއް އަދިއްލަ ދިޔާރުތަކުގައި ޒަކާތް ދައްކައި ވާޖިބު އަދި ކުރުމަކުގެ. އެ ޝަރުޠުތަކަކީ :

1- ނިޞާބު ހަމަވުން

ނިޞާބަކީ އެ ބާވަތެއްގެ ޒަކާތް ނެރެވަން ވާޖިބުވާ އެންމެ މަދު މިންވަރެވެ. މި މިންވަރަށް މިލްކުވެއިންވާނަމަ، ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާނެއެވެ.

ޖަމަލުގެ ނިޞާބަކީ ފަސް ޖަމަލެވެ. އެއަށްވުރެ މަދުން ހުރެއްޖެނަމަ ޒަކާތް ދެއްކުމެއް ނުޖެހެވެ. ކަންބަޅިބަކަރީގެ ނިޞާބަކީ ސާޅީސް ކަންބަޅިބަކަރި އެވެ. އެއަށްވުރެ މަދުން ހުރެއްޖެނަމަ، ޒަކާތް ދެއްކުމެއް ނުޖެހެވެ. ގެރީގެ ނިޞާބަކީ ތިރީސް ގެރިއެވެ. އެއަށްވުރެ މަދުނަމަ ޒަކާތް ދެއްކުމެއް ނުޖެހެވެ.

2- ހަނދުމަހުން އަހަރެއްވުން

މާނައަކީ އެތަކެތި މިލްކުވީފަހުން ހަނދުމަހުން އަހަރެއްވުމެވެ. އެތަކެތި މިލްކުވީފަހުން ހަނދުމަހުން އަހަރެއް ފުރިހަމަނުވާ ނަމަ، ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.

ރަސޫލު الله ﷺ ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ "لا زكاة في مال حتى يحول عليه الحول" މާނައަކީ " އެއްވެސް މުދަލެއްގައި ނިޞާބުހަމަވެ، އަހަރު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އެ މުދަލަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމެއް ނުވެއެވެ."

މިޝަރުޠު ޢަމަލުގެ ބާރުމިނަކީ، އެތަކެތި ހެދިބޮޑުވުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ. ނަމޫނާއަކަށް (ގެރި، ބަކަރި، ޖަމަލު) ގެ ދަރިންގެ އަހަރު ގުނުމުގައި ބަލާނީ، އެ ސޫރަތުގެ މައިންގެ ހައުލު (އަހަރު) އަށެވެ.

3- މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބޭނުން ކުރާ އެއްޗަކަށް ނުވުން

ބަޔަ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ޙައިވާނުން ޒަކާތް ދިނުމެއް ނުވާނެއެވެ. އެއީ ޖަމަލާއި ގެރި، ދަނޑުވެރިކަމާއި، ފެން އުފުލުމާއި، މުދާ އުފުލުމާއި މިފަދަ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބޭނުން ކުރާ ތަކެއްޗެވެ.

ރަސޫލު ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "ليس على العوامل شيء" މާނައަކީ "ބަޔަ މަސައްކަތް ކުރުވުމަށް ގެންގުޅޭ ތަކެތިން (ޙައިވާނުން) ޒަކާތް ދައްކަން ނުޖެހޭނެއެވެ."

އިސްލާމްދީނުގެ ބައެއް ފިޤުހު އިލްމުވެރިން ޝަރުޠު ކުރައްވާ ގޮތުގައި ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭނީ، އަހަރުގެ ގިނަ ދުވަހު މައިދާނުތަކުން ނުކުމުން ވިނާއި ފަސް ކައިގެން އުޅޭ ތަކެތިންނެވެ. މިފަދަ ތަކެއްޗަށް ޢަރަބި ބަހުން ކިޔަނީ "سائِمَة" އެވެ. ޝަރުޢީ ގޮތުން ބަލާއިރު "سائِمَة" މިބަހުގެ މާނައަކީ، އަހަރުގެ ގިނަދުވަހު އާއްމުތަކުންތަކުގައިވާ ވިނާއި ފަސް ކައިގެން އުޅޭތަކެއްޗެވެ. މިހެން ހޯދާ ތަކެތިން ކާންދޭ އެއްޗަކަށް ނުވުމެވެ. މިމަޢުނައިގެ ބާވުގެން ވިޔަފާރި މިހެން މަސައްކަތްތަކުން ހޯދާ ތަކެތި ކާންދިނުން ގެންގުޅޭ ޙައިވާނުން ޒަކާތް ދައްކާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.

އަނެއްބައި އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ މަސައްކަތުން ހުރި ތަކެތި ކާނދިގެން ގެންގުޅޭ ނަޒަރިއްޔާތުން ވެސް ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭނެކަމަށެވެ. މިގޮތުގައި ޒަކާތު ހަދުސްވާ ޝަރީޢާ އުޞޫލުތަކުން ބަލައިގަންނަ ކަމުންނެވެ.

ޒަކާތް ނެގުމަށް ވާޖިބުވާ ނިޞާބުތަކުގެ ބާވަތްތައް :

1- ޖަމަލުގެ ނިޞާބު އަދި ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުންވާޖިބުވާ މިންވަރު

ޖަމަލުގެ އަދަދު	ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުންވާޖިބުވާ މިންވަރު
1-4	އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެރެންކަށެއް ނުޖެހޭ
5-9	1 ކަންބަޅި
10-14	2 ކަންބަޅި
15-19	3 ކަންބަޅި
20-24	4 ކަންބަޅި
25-35	1 ބިންތު މަޚާޟު (ބިންތު މަޚާޟަކީ އެއް އަހަރު ފުރި ދެވަނަ އަހަރު ފުރިފައިވާ އަންހެން ޖަމަލެވެ.)
36-45	1 ބިންތު ލަބޫން (ބިންތު ލަބޫނަކީ ދެ އަހަރު ފުރި ތިންވަނަ އަހަރު ފުރިފައިވާ އަންހެން ޖަމަލެވެ.)
46-60	1 ހިއްޤާ

	(ޙިއްޤާ އަކީ ތިން އަހަރު ފުރި ހަތަރުވަނަ އަހަރު ފެށިގެންދާ އަންހެން ޖަމަލެވެ.)
61-75	1 ޖަޛަޢާ (ޖަޛަޢާ އަކީ ހަތަރު އަހަރު ފުރި ފަސްވަނަ އަހަރު ފެށިގެންދާ އަންހެން ޖަމަލެވެ.)
76-90	2 ބިންތު ލަބޫން
91-120	2 ޙިއްޤާ
121-129	3 ބިންތު ލަބޫން
130-139	1 ޙިއްޤާއާއި 2 ބިންތު ލަބޫން
140-149	2 ޙިއްޤާއާއި 2 ބިންތު ލަބޫން
150-159	3 ޙިއްޤާ
160-169	4 ބިންތު ލަބޫން
170-179	3 ބިންތު ލަބޫނާއި 1 ޙިއްޤާ
180-189	2 ބިންތު ލަބޫނާއި 2 ޙިއްޤާ
190-199	3 ޙިއްޤާއާއި 1 ބިންތު ލަބޫން
190-200	4 ޙިއްޤާއާއި 5 ބިންތު ލަބޫން

209 ޖަމަލަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ، ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުމަށް ވާޖިބުވާނީ ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

- އިތުރުވާ 50 ޖަމަލަކުން 1 ހިއްޤާއެއް
- އިތުރުވާ ކޮންމެ 40 ޖަމަލަކުން 1 ބިންތު ލަބޫނެއް

25 ޖަމަލަށްވުރެ މަދުނަމަ، ޒަކާތަށް ނެރުމަށް އަންގަވާފައިވަނީ ކަންބަޅި އެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެހެން ބާވަތްތަކުން ޒަކާތް ދައްކާއިރު ނެރުމަށް އަމުރު ކުރައްވާފައިވަނީ، އެބާވަތެއްގެ މުދަލުންނެވެ. މިއަދަދުގައި ޒަކާތުގައި ހިމެނޭ ދެ ބައި މީހުން އެކުލެވިފައި ވެއެވެ. އެދެބަޔަކީ ފަޤީރުން (ޒަކާތުގެ ބެނިފިޝަރީން) މުއްސަނދިން (ޒަކާތް ދައްކާ މީހުން) މިއެވެ.

ފަސް ޖަމަލު މިލްކުގައިވާ މީހަކީ ފުދުންތެރިއެކެވެ. އެހެނަސް ހަތަރު ޖަމަލުގެ ޒަކާތުގައި ޖަމަލެއް އަތުލުމަށް ފަރުޟު ކުރުމަކީ އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ނޫނެވެ. ހަމަ އެހާއެކު ހަތަރު ޖަމަލުން އެއްވެސް އެއްޗެއް ފަރުޟު ނުކުރުމަކީ ފަޤީރު މީހާގެ މަސްލަހަތަށް ބަލާއިރު އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ނޫނެވެ. އެހެންވެ ޖަމަލުން ޒަކާތް ނެރުމަށް މާތްالله ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ހިކުމަތެއްކަން ފެނެއެވެ.

2- ގެރިގެ ނިޞާބު އަދި ޒަކާތުގެ ގޮތުން ގެރިން ނެރެންޖެހޭ މިންވަރު

ގެރިގެ އަދަދު	ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންވާޖިބުވާ މިންވަރު
1-29	އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެރޭކަށް ނުޖެހޭ
30-39	1 ތަބީޢު (ތަބީޢު އަކީ އެއް އަހަރު ފުރި ދެވަނަ އަހަރު ފުރިފައިވާ ފިރިހެން ގެރި)
40-59	1 މުސިންނާ (މުސިންނާ އަކީ ދެ އަހަރު ފުރި ތިންވަނަ އަހަރު ފުރިފައިވާ އަންހެން ގެރި)
60-69	2 ތަބީޢު ނުވަތަ 2 ތަބީޢާ
70-79	1 މުސިންނާއި 1 ތަބީޢު
80-89	2 މުސިންނާ

90-99	3 ތަބީޢު
100-109	1 މުސިންނާއި 2 ތަބީޢު
110-119	2 މުސިންނާއި 1 ތަބީޢު
120-129	3 މުސިންނާއި 3 ތަބީޢު

129 ގެރިއަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ، ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުމަށް ވާޖިބުވާނީ ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ.

އިތުރުވާ ކޮންމެ 30 ގެރިއަކުން ތަބީޢު ނުވަތަ ތަބީޢާ (އެއީ އަހަރު ފުރި ދެވަނަ އަހަރު ފެށިފައިވާ ފިރިހެން ނުވަތަ އަންހެން ގެރި) އެއް ނެރުން ވާޖިބުވާނެއެވެ.

އިތުރުވާ ކޮންމެ 40 ގެރިއަކުން މުސިންނާ (ދެއަހަރު ފުރި ތިންވަނަ އަހަރު ފެށިފައިވާ އަންހެން ގެރި) އެއް ނެރުން ވާޖިބުވާނެއެވެ.

ބަފްލޯ އަދި ގެރީގެ ތެރެއިންވާ އެއްޗެހެވެ. އެހެންވެ ގެރިން ޒަކާތް ދިނުމަށް ހިސާބު ހަދާއިރު ބަފްލޯ ވެސް އެއްކުރަންވާނެއެވެ.

3- ބަކަރީގެ ނިސާބު އަދި ޒަކާތުގެ ގޮތުން ބަކަރިން ނެރެންޖެހޭ މިންވަރު

1-39	އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެރޭކަށް ނުޖެހޭ
40-120	އެއް އަހަރަށްވުރެ ހަނގޫނުން އަންހެން ބަކަރިއެއް
120-200	ދެ ބަކަރި
200-399	ތިން ބަކަރި
400-499	ހަތަރު ބަކަރި
500-599	ފަސް ބަކަރި

599 ބަކަރިއަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ، ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުމަށް ވާޖިބުވާނީ ކޮންމެ 100 ބަކަރިއަކުން ބަކަރި އެކެވެ.

ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް ގެންގުޅޭ ނަޢަމްސޫތި :

ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް ގެންގުޅޭ ނަޢަމްސޫތިން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް އަމަލު ކުރާނީ، ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ދެއްކުމަށް އަމަލު ކުރާ އުސޫލުންނެވެ. ޒަކާތް ނެރުމަށް ހިސާބު ކުރާނީ އެތަކެތީގެ އަގު ބާޒާރުގައި ހުރިވަރެއް ބަލައި އަގުކަނޑައަޅައިގެންނެވެ. އެތަކެތީގެ ބޯ ގުނަމައިގެން އަދަދުކޮށްގެން ނޫނެވެ. އެހެންވެ ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް ގެންގުޅޭ ނަޢަމްސޫތިން ޒަކާތް ވާޖިބުވުމަށް ޝަރުޠުގައި ދެންނެވިފައިވާ ނިޞާބަށް ބަލާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. ބަލަން ޖެހޭނީ އެތަކެތީގެ އަގު ފައިސާގެ ނިޞާބަށް ވާޞިލުވޭތޯއެވެ. އެގޮތުން އެއަހަރު ބަކަރިތަކާއި ވިޔަފާރީގެ އަތުގައި ހުރި ފައިސާއި އަދި އެހެނިހެން ވިޔަފާރި މުދަލުގެ އަގާއި އެއްކުރެވޭނެއެވެ. ހިސާބު ސަރުކަޅުވުމަށް ހަމަވެ، ނިޞާބު ހަމަވެއްޖެނަމަ އޭގެ 2.5 އިންސައްތަ ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރޭނީއެވެ.

އެހެންނަމަވެސް، ނަޢަމްސޫތި އަދި ކުރިއިރު އޭގެ ފައިސާގެ ނިޞާބަށް ވާޞިލު ނުވާނަމަ، އެކަމަކު ޚަރަދު ކުރުމުން ނިޞާބު ހަމަވާނަމަ، ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމުގައި ނޫން ގޮތަށް ގެންގުޅޭ ނަޢަމްސޫތިން ޒަކާތް ނެރެން އޮންނަ އުސޫލުން މަތީގައި ދެންނެވިފައިވާ މިންވަރުގައި ޒަކާތް ނެރެންވާނެއެވެ.

ނަޢަމްސޫތިން ޒަކާތް ނެރުމުގެ ޝަރުޠު އުސޫލުތައް :

1- ނަޢަމްސޫތިން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބު ވެގެންވާނީ މިންވަރުގެ ތަކެތީންނެވެ. އެންމެ މެއިތަކީން ޒަކާތް ނެރުން ވާޖިބު ވެގެން ނުވެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ދުރު ތަކެއްޗާއި ބަލި އަދި އުމުރުން ދުވަސް ވެފައިވާ ތަކެތި ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ބަލައި ނުގަނެވޭނެއެވެ. ޖަ ތަކެތި ހަމަ ތަކެތީގެ މެދުގައި ދޭންވާނެއެވެ.

2- ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރޭ ނަޢަމްސޫތި އަގުބޮޑު ޖާނު މީހުންނަށްގެ ފައިސާ ވެސް ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރުން ހުއްދަވެގެން ވެއެވެ.

3- ޒަރަދުސްތޫގެ ދީނުގައި ނުހިމެނޭ ތަކެތީން، ޒަރަދުސްތޫގެ ޒަކާތް ނުކުން ވާޖިބު ވެގެން ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޒަރަދުސްތޫގެ ދީނުގައި ނުހިމެނޭ ބަޔާނުކުރެއް ވިޔަފާރި ކޮށްފިނަމަ ގެންގުޅުނަމަ، ވިޔަފާރި މުދަލުން ޒަކާތް ނެރޭ އުސޫލުން އެތަކެތީން ޒަކާތް ނެރެންވާނެއެވެ.

ޒަކާތް ވާޖިބުވުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގެ ތެރެއިން ޝަރުޠެއް ހަމަނުވާ ހެން، އެގޮ ފަރިހަ ޒަކާތް ނެރެވިދާނަމަ، އެވަނީ ސުވާބުލިބޭކަށެވެ. ހަމަ އެގޮތަށް އުމުރުން ދުވަސްވީ އެއްޗެއް ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެވިދާނަމަވެސް، އެވަނީ ސުވާބުލިބޭކަށެވެ.

އަށާރަވަނަ ފަޞްލު : ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތު ދެއްކުން

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތު ދެއްކުން ވާޖިބުވާކަމުގެ ދަލީލު :

ޤުރުއާނާއި ޙަދީޘުން ޒަކާތު ދެއްކުން ވާޖިބުވާކަން ޤުރުއާނާއި ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ސުންނަތުންނާއި އިސްލާމީ އުއްމަތުގެ އިޖުމާޢުގެ ދަލީލުތަކުން ސާބިތުވެގެން ވެއެވެ.

ޤުރުއާނާއި ޙަދީޘުން ޒަކާތު ދެއްކުން ވާޖިބުވާކަމުގެ ދަލީލު ޤުރުއާނުން :

الأنعام ސޫރަތުގެ 141 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަނީ ޙުކުމްކުރައްވާފައެވެ.

"وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُواْ مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُواْ حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ" سورة الأنعام 141

މާނައީ " އެކަލާނގެއީ، ހަރުފަތް ފަރުތަކާއި، ފަރުނުން ގަސްތަކުގެ ބަގީޗާތަކާއި، އަދި ކަދުރުގަހާއި، އަނބު ތަފާތު ވެގެންވާ ކޮޅު، ކާށިގަހާއި، އެއްވައްތަރު ވެސްވާ ކޮޅު ގަސްތައް،

އެއްވައްތަރު ވެގެން ނުވާ ބާރުތަކައި، ޒައިތޫންނާއި، އަންނާރު، އުފެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެ ގަސްތަކުން މޭވާ އަތުވެއްޖެނަމަ، އެ މޭވާއިން މިޔަރަބައި މީރުން ކާށެވެ! އަދި އެގޮވާން ކަނޑާދުވަހުން، އޭގެ ޙައްޤު ދޭށެވެ! އަދި މިޔަރަބައި މީރުން އިސްރާފު ނުކުރާށެވެ! އެކަލާނގެ ހަމަކަށަވަރުން، އިސްރާފުކުރާ މީހުން ދެކެ އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޮޑިގެންނެއް ނުވެއެވެ."

ޒަކާތާއި މާލުއިން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާކަމުގެ ދަލީލު ޞަޙީޙު ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން :

ރަސޫލާ ﷺ ގެ ހަދީޘް ބަސްފުޅުގައި ވާގޮތުން ވިދާޅުވިއެވެ.

قال رسول الله ﷺ: "فيما سَقَتِ الأنهارُ والغَيْمُ: العُشُورُ، وفيما سُقيَ بالسَّانِيَةِ نصف العشور" رواه مسلم

މާނައަކީ " ކޯރުން އަދި ވާރޭފެނުން، ފެން ލިބިގެން ހެދޭ ގަސްގަހުން ލިބޭ އެއްޗަކުން ދިހަބައިކުޅަ އެއްބައިގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައެވެ. އަދި ފެން ދީގެން ހައްދާ ގަސްގަހުން ލިބޭ އެއްޗަކުން ދިހަބައިކުޅަ އެއްބައިގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައެވެ."

މަތީގައިވާ ޙަދީޘުން ދިރާގައި މިދަންނަވާ އާމްދަނުން ޒަކާތްދޭންވާނެއެވެ. އެހެނީ އަންނަނިވި ހިއްސާ މާވާއަކަށް އަދި ހައްކާ ކޯރުގައި ބެހެއްޓޭ މާވާއަކަށް ނުވާއިރު ވެސް، އެ މާވާއިން ވެސް ޒަކާތް ނެގުމަށް އާދައިގައި ބަހާން ކޯރުގައި ވެއެވެ.

ޒަކާތާއި މާލުއިން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާކަމުގެ ދަލީލު އިސްލާމީ އުއްމަތުގެ ދަންނަބޭކަލުންގެ އިޖުމާޢުން :

ބިމުގައި ހެދޭ (ދަނޑުވެރިކަމުގައި ހެދޭ ޒަކާތާއި މާލު) ހުރިހާ ބާވަތްތަކުން 10 ނުވަތަ 5 އިންސައްތައިގެ މިންވަރަކުން ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާ ކަމަށް އިސްލާމީ އުއްމަތުގެ ދަންނަބޭކަލުން

ޢާއްމުގޮތުގައި އެއްބަސްވެވިފައެވެ. އަދި މިތަކުތީގެ ތަފްސީލާއި އެބޭކަލުންގެ ޢަދަދުގައި އިޚްތިލާފު ވެފައިވެއެވެ.

ޝަހާދަތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާ ދަރަނިވެރިކަމުގެ މުޢާމަލާތްތައް :

ޝަހާދަތް ދެއްކުން ވާޖިބުވާ ދަރަނިވެރިކަމުގެ މުޢާމަލާތްތަކާމެދު، މުސްލިމު ފުޤަހާއުން ކުރި، ކުރީގެ ބޭފުޅުންނާއި މިޒަމާނުގެ ބޭފުޅުންގެ ދެމެދުގައި ޚިޔާލު ތަފާތުވެފައި ވެއެވެ.

އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ފުޤަހާއުން ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ ޝަހާދަތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެންވަނީ ފަރަން ބަޔާންކުރެވޭ އާޔަތުގައި (ޔާއައްޔުހައްލަޛީނަ އާމަނޫ އިޛާތަދާޔަންތުމް) ހަމަޖެ އަދި ޖާވާއި ތަދަ ކަންތައްތަކެވެ.

މި މަޛްހަބުގެ ފުޤަހާއުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުގައި އަޠާއުބުނު، ޠަބަރީ އަދި މުޖާހިދު މިސްތަރުކުން އަޚްޟަރު ހުރި ކާރާގެ ގޮތުގައި ކަމާ ނޫޅޭ ކާރާއިން ޝަހާދަތް ދެއްކުމެއް ނުޖެހޭނެއެވެ. ހަމައެހެންމެ، އާޠިފު، ޝުރައިޙް ތަދަ ދިރާސާކުރުމަށް ތަޢާލާ ކަރުދާހުގައި ނުބެހޭއުޖޫ ކާފައިން ފެށި ޝަހާދަތް ދަރަނިކަން ނުޖެހޭނެއެވެ.

އަނެއްބައި ފުޤަހާއުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތުގައި ޝަހާދަތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެންވަނީ ހުރިހާ ކަހަލަ ދިނުމެއް ބަރުއްޖާ، މިސްކީނު ކާރާއިންނެވެ.

އިސްލާމީ ފުޤަހާ ޝަރީޢަތާއި މަޛްހަބަށް ތަޢާލާ ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ވަޤުތަކީ ކަމެއް ހުރިހާ

ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 267 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

"يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبۡتُمۡ وَمِمَّآ أَخۡرَجۡنَا لَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِۖ" سورة البقرة 267

މާނައަކީ "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ހޯދިތަކެތީގެ ތެރެއިން ރަނގަޅު ތަކެތިން ތިޔަބައިމީހުން ހޭދަކުރާށެވެ! އަދި ތިޔަބައި މީހުންނަށްޓަކައި ބިމުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ނެރުއްވި ތަކެތިން ވެސް މެއެވެ."

މަތީގައިވާ ޤުރްއާން ތިރީގައި މިދަންނަވާ އާޔަތުން ބާރުލިބެއެވެ. އެހެނީ އަންނަނިވި ހިއްކޭ މުދާއަކަށް އަދި ރައްކާ ކޮށްފައި ބެހެއްޓޭ މުދާއަކަށް ނުވާއިރުވެސް، އެ މުދާއިން ވެސް، ޒަކާތް ނެރުމަށް އާޔަތުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

الأنعام ސޫރަތުގެ 141 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

"وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُواْ مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُواْ حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ" سورة الأنعام 141

މާނައަކީ " އެކަލާނގެއީ، ހުޅުވާ ވަށްޓަކާއި، ވެއްޓުނުން ގަސްތަކުގެ ބަގީޗާތަކާއި، ކާގެ މޭވާއާއި، އަށްޖެހު ތަފާތުވެގެންވާ ބާވާ، ކަދުރުގަހާއި، ޒޭތޫނާއި، އެއްވައްތަރު ވެގެންވާ ބާވާ ގަހުގައި، އެއްވައްތަރު ވެގެން ނުވާ ބާވާގައި، ޒައިތޫނާއި، އަނާރާ، އުފެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެ ގަސްތަކުން މޭވާ އަތުވެއްޖެނަމަ، އެ މޭވާއިން ތިޔަބައި މީހުން ކާށެވެ! އަދި އެގޮތުން ކަނޑާލާ ދުވަހުން، އޭގެ ޙައްޤު ދޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައި މީހުން އިސްރާފު ނުކުރާށެވެ! އެކަލާނގެ ހަމަކަށަވަރުން، އިސްރާފުކުރާ މީހުން ދެކެ އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޮޑިނުގަންނަވައެވެ."

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުގެ ނިޞާބު:

ޒަކާތާއި ގުޅޭ ނިޞާބު ކިޔައިދޭ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން :

قال رسول الله ﷺ: " ليس فيما دون خمسة أوسق صدقة"

މާނައަކީ، ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. "(ޒަކާތުގެ ވަޒަނުން) ފަސް އަވްސަޤު ހަމަނުވާނަމަ، ސަދަޤާތް (ޒަކާތް) ދިނުމެއް ނުވެއެވެ."

ފަސް އަވްސަޤު އެއްވަރުވަނީ 653 (ހަ ސަތޭކަ ފަންސާސް ތިނެއް) ކިލޯގެ ޒަރަން ނުވަތަ އެފަދަ (އޯންޖަރުނަރި) އެހެން ކާނާއާ އެވެ. އޯންޖަރުނަރި ކާނާއި، ހިއްކާލެވޭ މާވާ ނަމަ، އެތަކެތި ޔަގައި ބަރުދަން ބަލަންވާނީ ރަނގަޅަށް ހިކުމުންނެވެ.

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތް ދައްކަން ޖެހޭ ވަގުތު :

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމުގައި، ހަނދުމަކުން އަހަރެއްވޭތޯ ނުބަލައެވެ. އޭގެ ބަދަލުގައި ބަލަނީ އެ ހައްދާ އެއްކޮށްލާއިރު، ދާވާގެ މޫސުމަށެވެ.

سورة الأنعام ގެ 141 އާޔަތުގައި މާތްالله ވަނީ ކުރައްވާފައިވާ ފަރުމާނެވެ. "وَآتُواْ حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ" މާނައަކީ " އަދި އެ ޒަރަން ކަނޑާދުވަހުން، އޭގެ ޒަކާތް ދޭށެވެ!"

އެހެންވެ، ބިމުން އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި އެއްފަހަރަށްވުރެ ގިނައިން ޒަރަން ކަނޑައި މާވާ ބިންތަން ލިބޭނަމަ، ބިންވެރިޔާ (ދަނޑުވެރިޔާ) އަށް ވާޖިބުވެގެންވަނީ އެއިން ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް އުފެއްދުމުގެ ޒަކާތުން ޒަކާތް ދިނުމެވެ.

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެން ވާޖިބުވާ މިންވަރު :

ގަސްތަކަށް ފެންދީ ހެއްދުމަށް ހަރަދު މަސައްކަތާއި ހިނގާ ހަރަދަށް ބަލައި، ޒަކާތަށް ނެރެން ވާޖިބުވާނީ ތިރީގައި މިދަންނަވާ ގޮތަށެވެ.

1- ދަނޑަށް ފެންދޭން ނުޖެހި ހެއްދޭ ދަނޑުތަކުން ލިބޭ ގޮވާމު ނުވަތަ މާލުގެ 10 އިންސައްތަ (ދިހަބައިކުޅަ އެއްބައި) ޒަކާތަށް ނެރެންޖެހޭނެއެވެ.

2- ދަނޑަށް ފެންދިނުމަށް ތައްޔާރުކުރެވޭ، ހަރަދު ކުރެވޭ ފެންދީނަމަ، އެގޮތުން ވަޔާރު އަދި ފުޝިން ބޭނުންކުރެވޭ ފެން ނަގުން، ދަނޑަށް ފެންދިނުމަށްޖަހާ ފެންގޮތް، ދަނޑުންލިބޭ ގޮވާމުގެ ނުވަތަ މާލުގެ 5 އިންސައްތަ (ވިސްބައިކުޅަ އެއްބައި) ޒަކާތަށް ނެރެންޖެހޭނެއެވެ.

3- ހަމަގައި ދެންނެވިފައިވާ ދެ ގޮތަށް ފެން ފެންދީގެން ދަނޑުވެރިކަން ކުރާނަމަ، ދަނޑުން ލިބޭ ގޮވާމުގެ 7.5 އިންސައްތަ (ދިހަބައިކުޅަ އެއްބައިގެ ތިން ބައި) އެވެ.

ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުމާ ބެހޭ އާއްމު ހުކުމްތައް :

1- އެއްބާވަތެއްގެ ދަވާއްތަރެއްގެ ގޮވާމުން ނުވަތަ މާލު އެއްކަރުދާހުން ހިސާބު ވަޒަން ހަމަކުރަންވާނެއެވެ. އެކަމަކު، ދެބާވަތެއްގެ ގޮވާމުން ނުވަތަ މާލު އެއްކޮށްލައިގެން ހިސާބު ވަޒަން ހަމަ ކުރުމަކީ ހުއްދަކަމެއް ނޫނެވެ.

2- ދަނޑުން ލިބޭ ގޮވާމާއި މާލުގެ މުދުބަދަލުން ތަފާތުނަމަ، ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ނެރެންވާނީ އެމީހުން ވެރިވެސްގެ ނުވަތަ މެދު ދަރަޖައިގެ ގޮވާމާއި މާލުގެ ތެރެއިންނެވެ. ވެރިވެސްވަރަކުން ދަރަ ތަކެތިން ޒަކާތް ނެރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

3- ދަނޑުތަކުން ލިބެނީ ތަކެތި ވަކިވަކިން ބެލެހެއްޓުން، އުޖޫރައްގެ ތަފާތު ގޮވާމާއި މާލު އެއްކޮށްލުން ހުއްދަވެގެން ވެއެވެ.

4- ދަނޑުވެރިޔާ ޒަކާތް ދެއްކުން އޮޅި އުފެދުނު ހެއްދި ބާވަތްތަކުގެ ގޮތުގައި މީހާއިން
ޒަކާތްދޭ ބައި ނަގައި އުފެއްދުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް އިތުރުވެރިން
ދެކޭގޮތުގައި އެންމެ ފަހުން ޝަރުޢީ ގޮތުގައި ޒަކާތް ނެރުމަށް ހިނގައި ހިސާބުކުރެވޭ،
ބާޒާރުގައި އަގުކުރެވޭ ވަޒަނަށް ބަލައި ދެއްކުމަކީ ދުރު ފިޔަވަޅެވެ ޒަކާތުގެ
ގޮތުގައި ނަގުދު ފައިސާގެ ގޮތުގައި ކަމެއް.

ބާރަވަނަ ފަސްލު : ފިޠްރު ޒަކާތް

ފިޠްރު ޒަކާތުގެ ތަޢާރަފާއި، ފިޠްރު ޒަކާތް ފަރުޟު ކުރެއްވުމުގެ ހިކުމަތް :

زكاة الفطر އަކީ، ރަމަޟާން މަސް ނިމުމުގެ މުނާސަބަތާ ގުޅިގެން ފަރުޟު ކުރައްވާފައިވާ
ޒަކާތެކެވެ. ފިޠްރު ޒަކާތަށް زكاة البدن (ހަށިގަނޑުގެ ޒަކާތް) މިނަން ވެސް ކިޔައެވެ. އެއީ މުދަލު
ޒަކާތާ ވަކިކޮށްގޮތުގައެވެ. އެއީ އެ ޝަރުޢީވެރިޔާ ޖިސްމާނީ ވަޢުދުގެ ޒަކާތާ ދިމާކޮށް
ޝަރަޢު ޖަރީމާ ކަމަށްވާތީ އެވެ.

ފިޠްރު ޒަކާތް ފަރުޟު ކުރެއްވުމުގެ ހިކުމަތަކީ، އެޒަކާތުގެ ސަބަބުން ރޯދަވެރިޔާގެ ރޯދަ
ދުވަސްތަކުގައި، ކުރެވުނު ލަޣުވާއި ރަފަޘް ޚަބަރުތަކުން ސާފުކުރުމާއި މިސްކީނުންގެ ދުރުގައި އުޅުމާއި
ފަގީރުވުމުން ހުސްވުމެވެ.

ފިޠްރު ޒަކާތުގެ ހުކުމްތައް :

ފިޠްރު ޒަކާތަކީ ކޮންމެ މުސްލިމަކުގެ މައްޗަށް ވެސް ވާޖިބު ފަރުޟުވެވޭ ޒަކާތެކެވެ. އެއީ
ކުޑައާއި، ބޮޑުމީހާ، އަންހެނާއި ފިރިހެނާ ކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ.

ފިޠްރު ޒަކާތް ޝަރުޢު ކުރައްވާފައިވާކަން ޞަރީޙަ ދަލީލު ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސުންނަތުން ޘާބިތުވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވިއެވެ.

عَن ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما : "فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ مِنْ رَمَضَانَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ". رَوَاهُ البخاري

މާނައަކީ ابْن عُمَرَ رضي الله عنهما ގެ ރިވާޔަތުން ދެއްވާފައިވެއެވެ. "ރަސޫލާ ﷺ ރަމަޟާންމަހުގެ ފިޠްރު ޒަކާތް ނަގުދު ފަދައިން ކުރައްވާފައިވަނީ، ކަދުރުން ސާޢެއް ނުވަތަ ހިމަގޮދަން ސާޢެއްގެ މިންވަރު، މުސްލިމުން ކުދި އަދިން، މިނިވަނުން، ފިރިހެނުން، އަންހެނުން، ކުޑަކުދިން އަދި ބޮޑު މީހުން ކަމުގައި ވިޔަސް އެމީހުންގެ މައްޗަށެވެ."

ފިޠްރު ޒަކާތް ވާޖިބުވުމުގެ ޝަރުޠުތައް :

ފިޠްރު ޒަކާތް ވާޖިބުވެގެންވަނީ، އެމީހާއި ޝަރުޢީގޮތުން އެމީހާގެ މައްޗަށް ބަދަލު އަދާކުރައްވާ އެމީހާގެ ޚާއިލާގެ ގުޅުމަކުން، ކައިންބުރިމުގެ އިތުރަށް ދަރިއުފާފަސާއި އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް ފުއްދަން ބޭނުންވާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް ހުރި އަދި ޢީދުވިލޭރެއާއި ޢީދު ދުވަހަށް ކާނުދޭން ބޭނުންވާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް ހުރިއްޖެ ކާނާގެ މުސްލިމުގެ މައްޗަށެވެ.

މީހާ ދަރާފައިވާ ދަރަނީގެ މިންވަރަކީ، އެމީހާގެ މުޅި މިލްކިއްޔާތުގެ މިންވަރާ ކަމަށް ނުވާނަމަ، އަދި އެދަރަނި އަދާ ކުރަންޖެހުނީ ވަގުތުން ކަމަށް ނުވާނަމަ، އެފަދަ ދަރަނިތަކެއް އޮތުމަކީ، ފިޠްރު ޒަކާތް ދެއްކުން މަޢާފުވާނެ ކަމެއްނޫނެވެ.

އެބައިމީހާގެ ފަރާތުން ފިޠްރު ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެންވާ މީހުން :

ފިޠްރު ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބުވެގެންވަނީ އެމީހާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށާއި އެމީހާގެ އަނބިމީހާއާ ބަދަލު އަދާކުރާ އެމީހާގެ ދަރިންނާއި އަދި މައިންބަފައިންގެ ފަރާތުން އެކަށޭނެ. އާދައިގެ ޚަރަދުތަކާ ފަރާތުން ފިޠްރު ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ ވާޖިބު ވެގެންނުވާއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެބަހަކު

ރުހުނަމަ، ޚާދިމުންނާއި ޢުލަމާއުން މަސައްކަތް ކުރޭތޯ މީހުންނާއި އަދި އެހެނިހެން މީހުންގެ ފަރާތުން ވެސް ފިތުރު ޒަކާތް ދެއްކުން ހުއްދަވެގެން ވެއެވެ.

މައިމީހާގެ ބަނޑުގައިވާ ދަރިފުޅު ރަމަޟާން މަހުގެ ފަހު ދުވަހުގެ އިރުއޮއްސުމުގެ ކުރިން އުފަން ނުވާނަމަ، އެ ދަރިފުޅުގެ ފަރާތުން ވެސް ފިތުރު ޒަކާތް ދެއްކުން ވާޖިބެއް ނުވާނެއެވެ.

ފިތުރު ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ދެއްކަންޖެހޭ މިންވަރު :

ފިތުރު ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި ދެއްކުން ވާޖިބު ވެގެންވަނީ ޔިރިމީ ރަސޫލާ ﷺ ގެ صاع[3] އަކާ އެއްވަރު މިންވަރެއްގެ ހަނޑޫ ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޢާއްމުކޮށް ހުރި ކާނާގެ މިންވަރެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް (ހަރިގަނޑެއް ކަނޑުވާލުން ބޭނުންވާ މާއްދާތަކެއް) ތިޔާ ގޮދަން، ކަދުރު، ޖަވާރި، ފުށް، ޗީޒު، ރިޔަރިރު، މަސް ފަދަ ކާނާއިން ވެސް ފިތުރު ޒަކާތް ދެއްކުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ.

ސާޢުއްގެ މިންވަރަކީ ދެ ލިޓަރާއި ތިންބައިކުޅަ އެއްބައިގެ ހަނޑުލުގެ މިންވަރެވެ. އެހެނިހެން ކާތަކެތި ހަނޑުލުގެ ބަރުދަނުގެ މިންވަރާ ތަފާތުވާނެއެވެ. ފިތުރު ޒަކާތް ދައްކަނީ އެކަކު ހިއްސާކޮށްދީ، ހިތުގެ ރަނގަޅު ބަރުދަނުން ކަލަނޑާރީ، ހަނޑުލުގެ ބަރުދަނުގައި އެހެނިހެން ކާތަކެތިން ފިތުރު ޒަކާތް ނެރޭއިރު އެކަކު ހިއްސާކޮށްދީ ހިތުގެ ސަލާމަތުން ދޭން ޖެހޭނެއެވެ.

ފިތުރު ޒަކާތް ފައިސާއިން ދެއްކުން :

ފިތުރު ޒަކާތް ނަގުދުން ވާޖިބުވެގެންވާ ކާނާގެ ބާވަތެއް އަގުކޮށް ދޭ މިންވަރެއް ފައިސާއިން ނަގުދުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ.

ފިތުރު ޒަކާތް ނަގުދުން ވާޖިބުވެގެންވާ ވަގުތު :

ފިތުރު ޒަކާތް ނަގުދުން ވާޖިބު ވެގެންވަނީ ރަމަޟާން މަހުގެ އެންމެ ފަހު ދުވަހުގެ އިރު އޮއްސުމާ ހަމައަށެވެ. އެހެނީ ފިތުރު ޒަކާތަށް ކިޔުއްވާފައިވަނީ ރޯދަފުރިހަމަވުމުން (ރޯދަވީއައިވާ ކާދިޔާ

---

[3] - صاع النبي ﷺ އަކީ 4 އަތްގޮޅިގެ މިންވަރެވެ.

ފާފަތަށް ފުރުސަތުވި) ތާހިރު ކުރެއްވުމަށް ކަމަށްވާތީއެވެ. ރަމަޟާންމަހުގެ އެންމެ ފަހު ދުވަހު
އިރު އޮއްސުމުން، ރޯދަހިފުން ނިމޭތީވެ، އެދުވަހަކީ ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުން ވެސް ވާޖިބުވާ ދުވަހެވެ.

ޢީދުގައި މިސްކީނުންނާ ބަދިޔާ ބޭސްފުރުގެއިވާ ފުރަތަމައިން އީދު ނަމާދުގެ ކުރިން ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުމަކީ
ސުންނަތް ކަމެކެވެ.

عَن ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ. رَوَاهُ الْجَمَاعَةُ

މާނައީ، ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. "މީސްތަކުން (ޢީދު) ނަމާދަށް ނުކުތުމުގެ ކުރިން ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ރަސޫލުﷲ ﷺ އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ."

ދުރާލައި ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުމުން ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކަށް ފިޠުރު ޒަކާތް އޭގެ ހައްޤުވެރިންނަށް، ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތުގައި ބެހުމަށް ފަސޭހަވާނެއެވެ، ރަމަޟާން މަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ. ފިޠުރު ޒަކާތް އީދު ނަމާދަށްފަހު ލަސްކުރުމަކީ ހުއްދަކަމެއްނޫނެވެ. އަދި ފަޤީރުންނަށް ބޭނުން ޚަރަދުތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް އެޒަކާތް ލިބި އެ ހާސްކަ ދުވަހު އެބައިމީހުން ހިތް އުފާކޮށްދިނުން މަޤްޞަދުކަމެވެ.

(ފަރުވާކުޑަކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ސަބަބަކާހުރެ ފިޠުރު ޒަކާތް އީދު ނަމާދުގެ ކުރިން ނުދެއްކުނު ކަމުގައި ވިޔަސް، އެނަމާދުގެ ފަހުން ވެސް ފިޠުރު ޒަކާތް ދައްކަންވާނެއެވެ.) އީދު ނަމާދަށް ފަހު ދެއްކިޔަސް ޒަކާތް ނުދައްކާކަމަށްވާނަމަ ޢީދުގައި މިސްކީނުންނާ ބަދިޔާ ބޭސްފުރުގެން އެނގެއެވެ.

عَن ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: "فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ، وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ، فَمَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ، وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ". رَوَاهُ أَبُو دَاوُد وَابْنُ مَاجه

މާނައަކީ ابْن عَبَّاسٍ رضي الله عنهما ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. "ރަސޫލު ﷺ ފިތުރު ޒަކާތް ފަރުޟު ކުރެއްވީ ރޯދަވެރިޔާ ބޭކާރުވާހަކައާއި އަމަލުތަކުން ޠާހިރު ކުރެއްވުމަށާއި، މިސްކީނުންނަށް ކާއެއްޗެއް ގޮތުގައި އެވެ. ފަހެ، (ޢީދު) ނަމާދުގެ ކުރިން އެ (ޒަކާތް) އަދާކޮށްފިނަމަ، އެއީ ޤަބޫލުވެގެންވާ ޒަކާތެކެވެ. (ޢީދު) ނަމާދަށްފަހު ދެއްކުން ނުދެފިނަމަ، އެއީ ސަދަޤާތެއްގެ ތެރެއިންވާ ސަދަޤާތެކެވެ."

ފިތުރު ޒަކާތް ދެއްކުމުގެ ފަރުޟު އަދާނުކޮށް ޢީދު ނަމާދަށްފަހުން ފަސްވަންދެން ހުރުމަކުން އެމީހަކު ފާފަވެރިވީ ކަމަށް ބަލައިގެން ނުވާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޢީދު ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ އިރު އޮއްސުމުން ފިތުރު ޒަކާތް ނުދައްކާ ހުރެއްޖެނަމަ ފާފަވެރިވާނެއެވެ.

ފިތުރު ޒަކާތް ބެހުން :

ފިތުރު ޒަކާތް ބަހަން ޖެހެނީ، ހުރިހާ ޒަކާތް ބެހުމަށް މާތްالله ކިޔުއްވި ޤުރުއާނުގައި އަންގަވާފައިވާ އާޔަތުގައިވާ ބައިނިވެރިންގެ މެދުގައެވެ.

سورة التوبة ގެ 60 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތްالله ވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވެއެވެ. "إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ " سورة التوبة – الآية 60

މާނައަކީ "ހަމަކަށަވަރުން، ސަދަޤާތުގެ ތަކެތި ވަނީ ފަޤީރުންނަށާއި، މިސްކީނުންނަށާއި، އެކަމުގެ ޢާމިލުންނަށާއި، އެއުރެންގެ ހިތްތައް އެކުވެރިކުރައްވާ މީހުންނަށާއި، (އެބަހީ: އަލުން އިސްލާމްވި މީހުންނަށާއި) އަޅުން މިނިވަންކުރުމަށާއި، ދަރަނިވެރިންނަށާއި، الله ގެ މަގުގައްޔާއި، (ދަތުރުގައި ޖެހިފައިވާ) ދަތުރުވެރިންނަށެވެ. الله ގެ ޙަޟްރަތުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަރުޟެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި الله އީ، ހޫރަން ދެނެވޮޑިގެންވާ ޙަކީމު ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

ފިޠްރު ޒަކާތަކީ ވެސް ސަދަޤާތުގެ ތެރެއިންވާ އެއްޗެކެވެ. މަތީގައި އިސްވެދިޔަ މާތް އާޔަތުގައިވާ ސަދަޤާތުގެ ސިފަ، ފިޠްރު ޒަކާތަށް ލިބިފައި ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ފަޤީރުންނާއި ބޭނުން ތެރިޔާއިވާ މިސްކީނުން މި ސަދަޤާތް ބެހުމުގައި އެހެން ބޭނުންތެރިންނަށް ވުރެ އިސްކަން ދޭން ޖެހެއެވެ. އެހެނީ ފިޠްރު ޒަކާތް ޝަރުޢު ކުރައްވުމުގެ ބޭނުމަކީ އެ ޢީދު ދުވަހު އެބައިމީހުން (ފަޤީރުންނާއި ބޭނުންތެރިކަން ޖެހިފައިވާ) ގެ ބޭނުންތެރިކަމް ފުއްދައިދީ ހިތްހަމަ ޖެއްސާ ދިނުން ކަމުގައި ރަސޫލު ﷺ ގެ ސުންނަތުން އެނގޭތީއެވެ.

ރަސޫލު ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "طُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ" މާނައަކީ "މިސްކީނުންނަށް ކާއެއްޗެއް ކަމުގައި" މިއެވެ. އަދި ވެސް ޙަދީސް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. " أغنوهم عَن هذا اليومِ" މާނައަކީ "މިދުވަހުގައި އެބައިމީހުން ހިތް އެދޭކަށްނުދޭށެވެ." އަދި ވެސް ޙަދީޘް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "أغنوهم عَن طوافِ هذا اليومِ" މާނައަކީ "މިއަދު އެބައިމީހުން އެކަކު ގޮތުން އަނެކަކުގާތަށް (ކަންކަމަށް އެދިގެން) ހިނގުން ހުއްޓުވައިދޭށެވެ."

(މިޙަދީޘް ބަސްފުޅުތަކުން އެނގެނީ ފިޠްރު ޒަކާތް ފަރުޟު ކުރައްވުމުގެ ޙިކުމަތަކީ ޢީދު ދުވަހު ފަޤީރުންނާއި މިސްކީނުންނަށް ކާއުން ބޮއިން ލިބުމާއި އެމީހުން ސުވާލުން ޖަހުން ނުޖެހި ހިތްއުފާކޮށްދިނުން ގޮތަށް ކަންކަން ތަނަވަސްކޮށްދީ ވަގުތު އުޅުން ކަމެވެ.)

އެހެންވެ، سورة التوبة ގެ 60 ވަނަ އާޔަތުގައިވާ ޒަކާތުގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން މި ދެބައި މީހުންނަށް އިސްކަން ދޭންޖެހެއެވެ.

އެމީހުންގެ މައިންބަފައިން (ކާފަ އާއި މާމަ ހިމެނޭގޮތުން)، ދަރިން (ކާފަދަރިން ހިމެނޭގޮތުން)، އަދި އަނބިމީހާއަށް ފިޠްރު ޒަކާތުން ދިނުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ سورة التوبة ގެ 60 ވަނަ އާޔަތުގައިވާ ޒަކާތުގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން ނުހިމެނޭ ބައިތަކަށް ވެސް ފިޠްރު ޒަކާތް ބެހުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

ފިޤުހު ޒަކާތުގެ ޗޫތުގައި ނުކުން ތަކާމީ، ނުކުން ރަށުން އެހެން ރަށަކަށް
ގެންދިއުން:

ޒަކާތް ދެއްކި މީހާ ދިރިއުޅޭ ރަށުން އެހެން ރަށަކަށް ފިޤުހު ޒަކާތް ގެންގޮސް ބެހުމަކީ ވަކި ޚާއްޞަ ޙާލަތްތަކުގައި، ހުއްދަ ކަމެކެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ޒަކާތް ދެއްކި މީހާ ދިރިއުޅޭ ރަށް ނޫން އެހެންރަށްތަކުގައި ޒަކާތަށް ބޭނުން ޖެހިފައިވާ މީހުންތިބި ނަމަ، އެރަށަކަށް ގެންދިއުން ވެސް ހުއްދަވެގެން ވެއެވެ.

މިދެންނެވިފަދަ ޚާއްޞަ ޙާލަތެއް ނެތްނަމަ، އުޅުނު ދިރިއުޅޭ ރަށުން އެހެން ރަށަކަށް ޒަކާތުގެ މުދާ ނަގައިގެން ދިއުމަކީ ކަރާހިޔަތް ކުރެވޭކަމެކެވެ.

ޙަދީޘް ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާން ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. "تُؤْخَذُ مِن أغْنِيائِهِمْ فَتُرَدُّ في فُقَرائِهِمْ" މާނައަކީ"
އެމީހުންގެ މުއްސަނދިންގެ އަތުން އަތުލައި އެމީހުންގެ ފަޤީރުންނަށް ދޭށެވެ."

تم بحمد الله

ފިހުރިސްތު

ފުރަތަމަ ފަސްލު : ޒަކާތުގެ ތަޢާރަފު	3
ދެވަނަ ފަސްލު : އިސްލާމްދީނުގައި ޒަކާތަށް ދެވިފައިވާ މަޤާމު	5
ތިންވަނަ ފަސްލު : ޒަކާތް ދެއްކުމަށް ބާރު ލެވިފައިވާ މިންވަރު	8
ހަތަރުވަނަ ފަސްލު : ޒަކާތް ދެއްކުމުން މަނާވެގަންނަ މީހުންނަށް ހުރި އިންޒާރު	10
ފަސްވަނަ ފަސްލު : ޒަކާތް ވާޖިބު ވުމުގެ ޝަރުޠުތައް	12
ހަވަނަ ފަސްލު : ފައިސާއި ގަހަނާގެ ޒަކާތް	14
ހަތްވަނަ ފަސްލު : ވިޔަފާރި މުދަލާއި އާއި އިންޑަސްޓްރިއަލް މުދަލުގެ ޒަކާތް	19
އަށްވަނަ ފަސްލު : ކުންފުނި، ސްޓޮކް އަދި ބޮންޑުގެ ޒަކާތް	27
ނުވަވަނަ ފަސްލު : ހަރުމުދަލުގެ ޒަކާތް	33
ދިހަވަނަ ފަސްލު : ނަޢަމްސޫފިގެ ޒަކާތް	35
އެގާރަވަނަ ފަސްލު : ދަނޑުވެރިކަމުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޒަކާތް ދެއްކުން	43
ބާރަވަނަ ފަސްލު : ފިޠުރު ޒަކާތް	49